

Plenaire 23

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2007-2008

9 januari 2008

HANDELINGEN

PLENAIRE VERGADERING

MIDDAGVERGADERING

INHOUD

OPENING VAN DE VERGADERING	1
BERICHTEN VAN VERHINDERING	1
ACTUALITEITSDEBAT over de problematiek van grote kleuterklassen	1
Actualiteitsmotie	12
ACTUELE VRAAG van mevrouw Laurence Libert tot de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over de gestegen kosten voor studenten hoger onderwijs	12
ACTUELE VRAAG van de heer Kurt De Loor tot de heer Geert Bourgeois, Vlaams minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme, over de houding van de minister ten aanzien van mensenrechtenschendingen in het kader van de zogenaamde 'war on terror', naar aanleiding van de zesde verjaardag van Guantanamo Bay	15
MOTIE VAN ORDE	
Opheldering over de stand van zaken	17
ACTUELE VRAAG van de heer Eric Van Rompuy tot de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering, over een onderzoek van de Europese Commissie naar de taalvereisten in de Vlaamse Wooncode en de toewijzing van gemeentelijke kavels in de gemeente Zaventem	17
ACTUELE VRAAG van de heer Filip Dewinter tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over het standpunt van de Vlaamse Regering ten aanzien van de nota van federaal premier Verhofstadt betreffende de staatshervorming	19
ACTUELE VRAAG van de heer Jan Penris tot mevrouw Kathleen Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen, over het recente voornemen van Waals minister Daerden om alsnog eenzijdig een wegeenvignet in te voeren	
ACTUELE VRAAG van de heer Jan Peumans tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over het recente voornemen van Waals minister Daerden om alsnog eenzijdig een wegeenvignet in te voeren	23
ROUWHULDE	27
ONTWERP VAN DECREET houdende de bevordering van de participatie in cultuur, jeugdwerk en sport (opschrift gewijzigd door de commissie: Ontwerp van decreet houdende flankerende en stimulerende maatregelen ter bevordering van de participatie in cultuur, jeugdwerk en sport)	
– 1439 (2007-2008) – Nrs. 1 tot 5	
Aangehouden stemmingen	27
Hoofdelijke stemming	28
MET REDENEN OMKLEDE MOTIE van de heren Bart Van Malderen, Louis Bril, Koen Van den Heuvel, Jan Loones en Joris Vandenbroucke tot besluit van de op 6 december 2007 door de heer Bart Van Malderen in commissie gehouden interpellatie tot mevrouw Patricia Ceysens, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de werking van het Vlaams Agentschap Ondernemen (VLAO)	
– 1470 (2007-2008) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	28

MET REDENEN OMKLEDE MOTIE van de heer Rudi Daems, de dames Vera Dua en Mieke Vogels en de heren Jef Tavernier, Jos Stassen en Eloi Glorieux tot besluit van de op 13 december 2007 door de heer Rudi Daems en mevrouw Marleen Van den Eynde in commissie gehouden interpellaties tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, respectievelijk over het Natuurrapport 2007 en de toestand van natuur en bos in Vlaanderen en over de beleidsconclusies uit het Natuurrapport (NARA) 2007 – 1475 (2007-2008) – Nr. 1 Hoofdelijke stemming	28
ACTUALITEITSMOTIE van de dames Katleen Martens en An Michiels en de heer Leo Pieters tot besluit van het op 9 januari 2008 in de plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over de problematiek van grote kleuterklassen – 1486 (2007-2008) – Nr. 1 Hoofdelijke stemming	28
MOTIE VAN AANBEVELING	29
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	29
BIJLAGEN	
Aanwezigheden	33
Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers	33

OPENING VAN DE VERGADERING

Voorzitter: mevrouw Marleen Vanderpoorten

– *De vergadering wordt geopend om 14.06 uur.*

De voorzitter: Dames en heren, de vergadering is geopend.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

De voorzitter: Ik deel aan de vergadering mee dat er berichten van verhindering zijn ingekomen van de volgende leden:

Paul Delva, Martine Fournier, Vera Jans, Miet Smet: gezondheidsredenen;

Jan Laurys: buitenslands;

Dirk de Kort: ambtsverplichtingen.

ACTUALITEITSDEBAT over de problematiek van grote kleuterklassen

De voorzitter: Dames en heren, het debat is geopend.

Mevrouw Martens heeft het woord.

Mevrouw Katleen Martens: Mevrouw de voorzitter, kwaliteitsvol onderwijs steunt fundamenteel op het principe ‘onderwijs op maat’. Dit principe is door de tijden heen ongewijzigd gebleven. Wat, zeker de laatste jaren, sterk is gewijzigd, is de mate van veeleisendheid om dit principe te realiseren.

De taakbelasting van het onderwijzend personeel is hallucinant toegenomen. Het aantal taken is toegenomen, de taken nemen meer tijd in beslag en de aard van de taken is verzwaard. Ik heb het hier over de opvoedkundige, de administratieve en de onderwijskundige taken die binnen een schoolcontext moeten worden verricht. Dit geldt voor alle onderwijsniveaus, van het kleuteronderwijs tot het hoger onderwijs. De toename van de taakbelasting is een reeds lang aanslepende tendens met zeer complexe oorzaken.

In eerste instantie liggen een aantal maatschappelijke factoren aan de basis van de toegenomen taakbelasting. Kinderen zijn vandaag aandachtsintensiever dan pakweg enkele jaren of enkele decennia geleden. Bovendien

stellen de ouders steeds scherpere eisen. Vroeger waren ouders veeleer bondgenoten van het onderwijs. Nu zijn ze veeleer kritische consumenten. Op zich is dit geen probleem, maar het leidt wel tot een verzwaring van de onderwijstaken van de leerkrachten. De opvoedkundige verwachtingen ten aanzien van het onderwijzend personeel zijn aanzienlijk.

Een andere reeks factoren die de toegenomen taakbelasting in het onderwijs kunnen verklaren, is structureel met het beleid verweven. Het departement Onderwijs heeft de taakbelasting stap voor stap geruisloos opgevoerd. Het motto van het departement Onderwijs luidt blijkbaar ‘het werkt nu zo, dus dit doen we er nog maar eens bij’.

De kruik gaat echter net zo lang te water tot ze barst. Indien we de huidige situatie in haar geheel bekijken, lijkt de kruik vandaag op barsten te staan. De aandachtsintensiteit van de leerlingen, het aantal leerlingen en de structurele taken leiden ertoe dat leerkrachten niet meer aan het verstrekken van degelijk onderwijs toekomen. Elke leerkracht is het onderwijs ingestapt met de ambitie in het hart er het beste van te maken met de hem toevertrouwde kinderen. Veel kleuterleiders, leerkrachten en docenten hebben vandaag het gevoel dat ze het zo druk hebben met het managen van de klasgroep dat van het verstrekken van onderwijs weinig meer in huis komt.

Het decreet betreffende het basisonderwijs stelt nochtans dat elke leerling een leerproces moet doorlopen. Aangezien niet elke leerling dezelfde leerbehoeften heeft, moet de leerkracht voor zo kwaliteitsvol mogelijke lessen zorgen. Het moet immers de bedoeling zijn zo veel mogelijk kinderen een zinvol leerproces te laten doorlopen.

Daar loopt het nu net mis. De minister had het goede voornemen om zo veel mogelijk – liefst alle – kleuters naar het onderwijs te krijgen. De redenering is dat kleuters die vaardigheden opbouwen in de kleuterklas, bagage meekrijgen die hun verdere schoolloopbaan en leven blijft renderen. Dat is correct. Dat maakt dat kansengroepen die vaak geconfronteerd worden met een geaccidenteerde schoolloopbaan, het meeste nood hebben aan en het meest gebaat zijn bij een gedegen participatie aan het kleuteronderwijs.

Participatie alleen is niet voldoende, al lijkt het daarvoor de minister op te houden. Eens in de kleuterklas, moet de kleuter een zinvolle bezigheid krijgen die zijn vaardigheden versterkt. Wanneer er dertig kinderen rond één kleuterbegeleider of -begeleidster hangen, neemt het praktisch management van die groep alle tijd en energie in beslag. Daardoor kan de kernactiviteit, namelijk het aanbieden van zinvolle activiteiten ter

ondersteuning van ontplooiing en vaardigheden voor de verdere schoolcarrière, niet meer aan bod komen. Wat haalt het uit om kleuters van kansengroepen naar de kleuterklas te lokken, als ze daar geen vorming op maat aangeboden krijgen? De minister heeft zich gefocust op het eerste luik, de participatie verhogen, maar blijft blind voor het tweede luik. Eens in de klas, wat dan? Worden ze aan hun lot overgelaten tussen vijftientig of dertig andere kleuters? Zo zullen we er niet komen. Dat signaal klinkt duidelijk, krachtig en eensluidend vanuit het veld, vanuit het kleuteronderwijs.

Dit signaal is niet langer te negeren. In plaats van te wachten tot het einde van het schooljaar en dan te evalueren en bij te sturen, is de nood nu reeds reëel, hoog en dwingt tot actie. De maatregelen van minister Vandenbroucke zijn misschien lovenswaardig. Budgettair werd er 20 miljoen euro extra uitgetrokken: 5 miljoen voor de zorguren om de kleuterparticipatie te verhogen en de verdere uitbouw van de professionalisering van kleuteronderwijzers die veel in contact komen met niet-Nederlandstaligen, 5 miljoen voor scholen met een hoge concentratie aan GOK-leerlingen en 10 miljoen voor extra lestijden voor instappers. De maatregelen van de minister blijken echter allerminst doeltreffend. De noden blijven bestaan. Het kleuteronderwijs heeft de mogelijkheden tot zinvolle invulling verloren bij zulke monsterklassen.

In plaats van enkel holle slogans te lanceren als 'het Jaar van de Kleuter', die enkel propagandistisch mooi overkomen maar in de praktijk te weinig om het lijf hebben, kunnen we niet anders dan om structurele maatregelen vragen. Indien u echt bekommerd bent om het basisonderwijs en de kansengroepen, neem dan geen halfwassen ontoereikende maatregelen, maar durf dan structureel investeren. Basisonderwijs legt inderdaad een basis die bepalend kan zijn voor een maatschappelijke toekomst. Naast een structurele sterkere omkadering mag het ministerie ook inhoudelijk ondersteunen, waarmee ik niet meer bedoel dan dat de minister het kader moet scheppen om een zinvolle invulling van de kleuterklasjes opnieuw een kans te geven. Slechts wanneer het kader gecreëerd is, kan opnieuw gedifferentieerd en geïndividualiseerd onderwijs gegeven worden aan de kleuters. Dan pas is er opnieuw sprake van een zinvolle invulling van de lestijden, dan pas zal de verhoogde participatie het gewenste effect bereiken.

Mijnheer de minister, waarom wilt u nu reeds niet overgaan tot een evaluatie en bijsturing van de maatregelen in plaats van te wachten tot het schooljaar om is? Dit kan op basis van de overvloedige aanwijzingen vanuit het veld. Komen er naast deze opsmukoperatie ook nog structurele maatregelen die schrijnende situaties als deze eindelijk uit de wereld helpen? Om het inhoudelijke luik ten volle te laten spelen en om een zinvolle invulling aan de participatie te geven, zou het niet zinvol zijn om

bijkomend ook in pedagogisch-ondersteunende maatregelen van middelen en omkadering te voorzien? *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Tavernier heeft het woord.

De heer Jef Tavernier: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, iedereen die het kleuteronderwijs een beetje kent, was vorige maandag niet verbaasd over de reacties en hulpkreten vanwege het kleuteronderwijs. Ze kwamen niet onverwacht: jammer genoeg hebben we dezelfde jammerklacht al in september en oktober en ook al de voorgaande jaren gehoord. Men vraagt meer middelen en meer lestijden, want de kleuterklassen zijn overvol, ondanks alle aangekondigde maatregelen.

In de loop van dit schooljaar klonken de kreten nog luider dan anders. Want dit jaar heeft de minister uitgeroepen tot het Jaar van de Kleuter, waarin het allemaal veel gemakkelijker zou gaan voor kleuterleiders en -leidsters. Het zijn vooral kleuterleidsters: meer dan 95 procent is een vrouw. Men heeft in het vooruitzicht gesteld dat de kleuterklassen kleiner zullen worden. Op het terrein en ook in theorie – in de omzendbrieven – stellen we vast dat er van kleinere kleuterklassen absoluut geen sprake is.

Vandaag is er een nieuwe instapperperiode bezig, want na de kerstvakantie meldden er zich weer heel wat nieuwe tweeënehalfjarigen aan. Ik heb het deze voormiddag nog zelf mogen ervaren. Het is een leerrijke ervaring, mijnheer de minister. Misschien moet u dat zelf ook eens meemaken, en dan liefst een ganse dag. Ik telde 37 ingeschreven kleuters, wat eigenlijk goed is voor twee klassen of groepen. Er waren 29 kleuters aanwezig. Daarvan spreken er 11 geen Nederlands. Ze spreken zes verschillende moedertalen. Uiteraard zijn de kleuters in principe proper, maar maandag was het de eerste dag: een van de kindjes moest acht keer worden ververst. Deze ochtend moest men wel slechts vier kinderen verschonen: ik heb dus niet te veel moeten helpen.

Ik heb er ook geleerd hoe men schortjes aandoet en plasticine uit de mond haalt, en hoe men ervoor zorgt dat alle kleuters tijdens de speeltijd fruit eten. Ik heb ook de nieuwe techniek aangeleerd hoe men de kinderen een manteltje aandoet: over het hoofd. Ik heb ook geleerd hoe men met al die kinderen gedisciplineerd naar de wc loopt: hoe men de broekjes af- en daarna weer aantrekt. Het was erg leerrijk.

Men doet dat allemaal met gemiddeld meer dan twintig kleuters per klas. De lestijdentabellen bepalen hoeveel lestijden men krijgt en dus hoeveel klassen men mag inrichten. Die lestijdentabellen leren ons dat men steeds uitkomt op klassen met meer dan twintig kleuters. Want 110 kleuters leveren 120 lestijden of vijf klassen op, wat dus betekent dat er per klas gemiddeld

22 kleuters zijn. En 210 kleuters leveren 216 lestijden of 9 klassen op, wat dus betekent dat er per klas gemiddeld 23 kleuters zijn.

Als u dus echt iets wilt doen aan de omvang van de kleuterklassen, dan moet u iets aan die lestijdentabellen doen. U moet dan die lestijdentabellen aanpassen.

Bovendien wordt een kleuter niet als volwaardig gerekend. Men past een bepaalde coëfficiënt toe, namelijk 0,88. Dit is een verlies van 12 percent. Men gaat ervan uit dat kleuters niet altijd aanwezig zijn, maar dat betekent niet dat men er geen rekening mee moet houden. In het kader van uw eigen beleid van grotere kleuterparticipatie en meer aanwezigheid is het bovendien duidelijk dat de aanwezigheid meer dan 90 percent bedraagt. Een coëfficiënt van 0,88 toepassen is dus niet verantwoord.

Met de werkingskosten is het nog slechter gesteld. Daar wordt een coëfficiënt toegepast van 0,66. Een eerste maatregel die u zo kunt nemen, is het optrekken van die coëfficiënten. Dat zou 5 tot 10 percent bijkomende mogelijkheden geven voor de kleuterscholen. Het zou structureel helpen.

U hebt een aantal goede maatregelen voor begeleiding genomen. U hebt ook een nieuw systeem ingevoerd van bijkomende lestijden in de loop van het jaar voor de zogenaamde instappers. We hebben het daar in de commissie en bij de begrotingsbesprekingen al over gehad. Nadat u en uw kabinet de voorbeelden die ik u had gegeven opnieuw had berekend en aan ons gegeven, kan ik niet anders dan bij mijn conclusie blijven: men krijgt inderdaad sneller een aantal lestijden, maar aan het einde van de rit zorgt het systeem voor een klein beetje meer ruimte maar niet veel. Volgens de cijfers die uw kabinet voor 23 scholen berekend heeft, gaat het voor 11 scholen over een status-quo, voor 6 over een weliswaar lichte achteruitgang en voor 6 over een grote vooruitgang. Voor die groep van 23 scholen stijgt het aantal lestijden met één percent, 26 op 2800 lestijden. Het is dus globaal genomen een kleine vooruitgang, maar het is zeker niet de oplossing en de verruiming van de mogelijkheden voor kleuterscholen zoals die aangekondigd waren en zoals we die ook zouden verwachten in het Jaar van de Kleuter.

Ik zou u dus willen vragen om die lestijdentabellen fundamenteel aan te passen en niet enkel te focussen op de bijkomende uren voor de instapklassen. Verder zouden de coëfficiënten die gebruikt worden om de kleuters te tellen, verhoogd moeten worden tot bijvoorbeeld 1. Er moet een correctiecoëfficiënt voor de werkingsmiddelen gebruikt worden. En het systeem van de instapklassen en de bijkomende uren daarvoor, zou geëvalueerd moeten worden en in de goede richting bijgestuurd moeten worden.

Ik denk dat vandaag de dag heel wat kleuterleidsters en kleuterscholen zich niet echt gewaardeerd voelen.

Ouders en het beleid stellen zoveel bijkomende eisen. Dan moet je de kleuterscholen ook de mogelijkheid geven om volwaardig onderwijs aan kleuters te geven. Daar zijn absoluut bijkomende middelen voor nodig. Dat is niet alleen de taak van de minister van Onderwijs, maar ook van de hele regering en de meerderheid. *(Applaus bij Groen!)*

De voorzitter: Mevrouw Demeulenaere heeft het woord.

Mevrouw Stern Demeulenaere: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, naar aanleiding van het meest recente instapmoment voor de allerkleinsten, werd de afgelopen dagen her en der aan de alarmbel getrokken.

Mijnheer de minister, zoals u weet, staat de Open Vld-fractie heel positief ten opzichte van uw initiatief om dit schooljaar uit te roepen tot het Jaar van de Kleuter. Dat hebben we ook al benadrukt tijdens de bespreking van de beleidsbrief in december. Samen met u, zijn we van oordeel dat het opportuun is voor deze kleine burgertjes dat zij, willen wij hun verdere ontwikkeling optimaal uitbouwen en hun alle kansen bieden in het verdere leven, zo vroeg mogelijk instappen in het schoolse gebeuren.

Hierdoor kan zeker een groot deel van de eventuele problemen en achterstanden vermeden worden of vroegtijdig opgespoord en kan geredieerd worden waar dit noodzakelijk mag blijken. Wij vonden het zelfs opportuun om zo vlug mogelijk werk te maken van extra actieplannen om deze vroege instap nog meer aan te zwengelen in het kader van het Jaar van de Kleuter, door samenwerking met instanties als Kind en Gezin, de gemeentebesturen en andere.

Mijnheer de minister, u verzekerde ons tijdens de bespreking van de beleidsbrief dat de extra middelen die u hiervoor uittrok, namelijk 10 miljoen euro, samen met de genomen structurele maatregelen uit Onderwijsdecreet XVII – waarbij de telling werkt met zes extra instapmomenten na de start van het schooljaar en de aanpassing naar één extra lesuur per twee extra kinderen tegenover de teldag – afdoende zouden zijn om dit gegeven op te vangen.

Naar aanleiding van de opgevangen signalen uit het veld, beginnen ook wij ons zorgen te maken. Een van de meest voorkomende opmerkingen is dat er thans geen invulling kan worden gevonden voor die extra toegekende uren. Hierdoor moet er dikwijls teruggevalen worden op de creativiteit van de instelling enerzijds en de goodwill van de leerkrachten en ouders anderzijds. De zwaarste extra last blijft echter dikwijls rusten op de schouders van de kleuterleiders in kwestie die, niettegenstaande de creativiteit en de goodwill, toch nog altijd hun taak tot een goed einde moeten brengen.

Mijnheer de minister, samen met u hebben wij kunnen vaststellen dat het kleuteronderwijs de laatste jaren een enorme evolutie heeft doorgemaakt. Tot ons groot genoegen mochten wij, samen met u, vaststellen dat ons kleuteronderwijs de voorbije jaren zelfs tot de beste ter wereld is gaan behoren. Het richtte zich de voorbije jaren steeds meer op het inhoudelijke aspect. Het aanleren van nieuwe vaardigheden nam daarbij een heel voorname plaats in. Net dat werd mogelijk gemaakt door het werken in kleine groepen. Het werken in kleine groepen maakte het ook mogelijk aandacht te schenken aan de noden die elke individuele kleuter genereerde. Net dat leidde ons kleuteronderwijs naar de top.

Dat alles blijkt nu echter in het gedrang te komen. De omvang van de groep, ten opzichte van een aangewezen gemiddelde van een 20-tal, zorgt ervoor dat het gevaar ontstaat dat sommige kleuters zullen wegwijnen in de groep en daardoor niet langer tegemoet zal worden gekomen aan hun noden.

Wij hebben begrepen dat u niet wilt terugkeren naar de vroegere splitsingsnorm en hebben daar ook begrip voor. Ook wij willen de autonomie van de scholen niet aantasten of in het gedrang brengen. Wij menen ook dat de signalen niet geminimaliseerd mogen worden en dat moet worden uitgekeken naar nieuwe verdere aangepaste structurele maatregelen voor uitvoering op termijn, en dat met de nadruk op termijn en structureel. Zoals iedereen weet, dreigt altijd het sluimerende gevaar dat een einde komt aan goodwill en creativiteit, en dat moet absoluut vermeden worden, willen we het peil van ons kleuteronderwijs hoog houden.

Mijnheer de minister, degelijk kleuteronderwijs is essentieel geworden voor de verdere ontwikkeling van onze kinderen. Wij zouden het zelfs onontbeerlijk willen noemen, willen wij hun de beste kansen geven voor de verdere invulling van hun loopbaan en hun levenskwaliteit. Mijnheer de minister, ik denk dat we het daar allemaal grotendeels over eens zijn. Wij moeten erop toezien dat die geboden kansen niet teloor gaan op termijn. Wij moeten erop toezien dat deze kleine burgertjes alle kansen krijgen die ze verdienen en voor ons betekent dit dat er wel degelijk naar oplossingen gezocht moet worden.

Ik ben ervan overtuigd dat u over de nodige creativiteit beschikt om met passende structurele antwoorden te komen die op termijn voor uitvoering in aanmerking kunnen komen. Onze kleuters zijn de toekomst, onze kleuters vormen de hoekstenen voor onze economie die onontbeerlijk is voor onze welvaartsmaatschappij. Wij kijken uit naar uw structurele antwoorden hierop en hopen op termijn er ook uitvoering aan te kunnen geven. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, het is niet de eerste keer dat we in het parlement spreken over het belang van kleuterparticipatie en vooral een vroege participatie van kleuters aan ons onderwijs. Reeds in oktober hebben we naar aanleiding van een vraag om uitleg van de heer Tavernier in de commissie hierover grondig gesproken. Ook tijdens de bespreking van de beleidsbrief en de begroting heeft het thema ruim aandacht gekregen en hebben we erover van gedachten kunnen wisselen.

Op basis van cijfers waarover we reeds geruime tijd beschikken, kunnen we vaststellen dat de participatie van de allerjongsten in ons onderwijs positief is maar dat een beperkte groep kleuters te laat instapt in de kleuterschool. Dat verdient extra zorg. We zijn er allemaal van overtuigd dat kinderen vroeg moeten worden gestimuleerd in hun ontwikkeling en dat de deelname aan het onderwijs hen goed voorbereidt op een verdere loopbaan. Indien ze vroeg participeren aan het kleuteronderwijs, wordt een grote voorsprong ervaren. Leerkrachten hebben de competentie om de ontwikkeling op een deskundige manier te stimuleren. In de praktijk stellen vele ouders vast dat hun kleuter op school veel bijleert. Zowel op het vlak van taalontwikkeling als de sociale ontwikkeling krijgen kinderen er de kans om heel wat stappen vooruit te zetten. De leerkrachten van het eerste leerjaar ervaren sterk het effect en de waarde van de kleuterschool en een degelijke kleuterparticipatie. Van hen hoor je duidelijk signalen dat kinderen die vanaf zeer jonge leeftijd alle kansen gekregen hebben, ook zeer goede resultaten boeken in hun lagereschoolloopbaan.

Om ervoor te zorgen dat kleuters in de kleuterschool een goede ontwikkeling kunnen doormaken, is het van essentieel belang dat leerkrachten in goede omstandigheden kunnen werken. Een element daarin is natuurlijk een beperkte groepsgrootte, maar er spelen ook andere elementen mee. Ik wil hier de ondersteuning noemen die leerkrachten ervaren van het volledige schoolteam, waarbij de inzet van verzorgenden en zorgleerkrachten in de kleuterschool voor kinderen die extra aandacht verdienen niet onbelangrijk is. Dat ze ook kunnen rekenen op andere leden van het schoolteam ervaren kleuterleidsters als een welgekomen ondersteuning en vaak als een verademing om hun opdracht in de kleuterschool waar te maken. We zijn het er allemaal over eens dat we ervoor moeten zorgen dat de kleuteronderwijzer zo veel mogelijk kan bezig zijn met het ontwikkelen van een leerproces. Ik wil de term leerproces hier gebruiken voor het kleuteronderwijs.

Ik heb altijd de indruk gehad dat we het erover eens zijn dat binnen het Vlaams onderwijsbeleid extra aandacht moet gaan naar de vroege kleuterparticipatie. We hebben ermee ingestemd dat er 20 miljoen euro extra

in wordt geïnvesteerd, waarvan 15 miljoen euro besteed wordt aan extra lestijden met bijzondere aandacht voor de zorguren voor begeleiding en verdere professionalisering van het onderwijzend personeel.

We kunnen vandaag vaststellen, op basis van de cijfers waarover we beschikken, dat er dit schooljaar meer instapklassen zijn in vergelijking met de vorige schooljaren. In het oude systeem hadden we te maken met schalen. Voor bepaalde scholen had dat vaak als effect dat ze met een beperkte toename van het aantal kleuters al konden beschikken over heel wat extra lestijden. Andere scholen hadden dan weer bijvoorbeeld een toename met elf kleuters nodig om over extra lestijden te kunnen beschikken. Net om dat te verhelpen, is er gekozen voor een ander systeem, waarbij de scholen sneller kunnen beschikken over extra lestijden. Dat is positief.

Deze regeling is wellicht niet perfect. Momenteel, na één trimester, vind ik het echter moeilijk om daar al een definitieve uitspraak over te doen. Naar aanleiding van de vraag van de heer Tavernier hebben we cijfers ter beschikking gekregen van de Broeders van Liefde. Uit die nieuwe cijfers blijkt inderdaad dat een aantal scholen extra lestijden krijgen, andere een beperkt aantal lestijden verliezen en nog andere status quo blijven. Deze week hebben we ook in de krant het verhaal kunnen lezen van een kleuterleidster in Groot-Bijgaarden die niet zag hoe ze haar opdracht op een degelijke wijze kon uitvoeren. Als iemand vertelt dat ze de opdracht heeft dertig kleuters te begeleiden en hun ontwikkeling te stimuleren, zal iedereen begrijpen dat dit een zeer moeilijke opdracht is. Iedereen zal ook vinden dat twee extra lestijden onvoldoende is om dat probleem op te lossen. Ik vind het echter moeilijk om, op basis van dit gegeven, een definitieve uitspraak te doen. Het is immers belangrijk een zicht te hebben op het geheel van de kleuterschool en de schoolgroep en scholengemeenschap, om te bekijken over welke aantal extra lestijden ze in totaal beschikken, op welke wijze ze die lestijden aanwenden, op welke wijze ze erin slagen om de school goed te organiseren, om ervoor te zorgen dat de lestijden zo optimaal mogelijk worden aangewend, daar waar ze het meest nodig zijn.

Daarom vind ik het belangrijk dat we aan het einde van dit schooljaar dit nieuwe systeem grondig zouden evalueren, om te bekijken of die bijkomende financiële input effecten heeft gehad. Heeft dit de effecten gehad die we wilden bereiken? Misschien is dat niet het geval. Dan moeten we bekijken hoe dit beter kan. Ik stel voor het schooljaar af te wachten, zodat we een zicht krijgen op alle instapelementen. We mogen niet alleen het niveau van één klas of één school bekijken. We moeten ook bekijken in welke mate het al dan niet toegetreden zijn tot een scholengemeenschap een effect heeft gehad op het kunnen aanwenden van de nieuwe lestijden. Het klopt immers dat kleine scholen die niet zijn toegetreden tot een scholengemeenschap, minder gunstige effecten

kunnen realiseren met een, twee of drie extra lestijden. Ik vind het belangrijk dat die evaluatie zo snel mogelijk gebeurt. Het lijkt me zinvol dat op het einde van het schooljaar te doen. Dan zal dit nieuwe systeem een jaar in voege zijn. We moeten daaruit dan de juiste conclusies trekken en bekijken hoe we de kleuterscholen kunnen versterken, zodat ze een vroege ontwikkeling van kinderen kunnen waarmaken. We zijn het er immers allemaal over eens dat dit laatste zeer belangrijk is, ook voor de verdere schoolloopbaan. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Mevrouw Tamsamani heeft het woord.

Mevrouw Anissa Tamsamani: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, laat u me mijn betoog beginnen met te zeggen dat ik het toejuich dat de heer Tavernier deze morgen teruggekeerd is naar zijn roots als leerkracht en misschien ook als student.

Mijnheer Tavernier, ik hoorde dat u zelfs 'gepamperd' hebt. Dat is allemaal heel leuk, maar ik betreur het tegelijk dat u mij en de andere leden van de commissie voor Onderwijs niet meegevraagd hebt, want zo hebben we de kans laten liggen op een heel drukbezet werkbezoek.

De noden in het kleuteronderwijs zijn inderdaad heel groot. En net zoals er meer dan één volksvertegenwoordiger op pad zou moeten, zullen we meer dan één maatregel nodig hebben en zullen we allemaal een goed overleg moeten voeren met de onderwijs- en welzijnswereld om de juiste maatregelen mogelijk te maken. Het probleem van te volle kleuterklassen, maar ook de noodzaak tot een verdere actualisering van het kleuteronderwijs zoals we het tot nu kennen, zal niemand hier ontkennen.

Deze problemen zijn niet nieuw. We zijn eindelijk op weg naar een structurele oplossing. Dat is de verdienste van deze minister en van het Jaar van de Kleuter, dat er op zijn initiatief kwam. Het Jaar van de Kleuter is de bevestiging van het toegenomen belang dat we in de laatste jaren terecht zijn beginnen hechten aan het kleuteronderwijs en aan het feit dat kinderen zo jong mogelijk regelmatig naar de kleuterklas gaan. Het Jaar van de Kleuter heeft de ontegensprekelijke verdienste dat deze bekommernis niet alleen in hoofde van de onderwijswereld en de beleidsmakers alleen, maar door de hele maatschappij breed uitgedragen wordt.

Samen met alle collega's hopen we dat hierdoor ook een draagvlak ontstaat om nog veel meer extra en efficiënte inspanningen te leveren, maar het is onterecht om te ontkennen dat de minister in dit Jaar van de Kleuter een aantal grote stappen vooruit heeft gezet.

Zo werd er ongeveer 10 miljoen beschikbaar gesteld voor een vlottere stapsgewijze toekenning van uren

wanneer tijdens het jaar het aantal kleuters in de klassen ook stapsgewijs toeneemt. Concreet betekent dit het volgende. Vroeger kregen kleuterscholen slechts extra instapuren wanneer het water hen spreekwoordelijk tot aan de lippen kwam; nu krijgen ze, alvast budgettair, de mogelijkheid om het water continu op een lager peil te houden. Tegen het einde van het schooljaar zullen alleszins een 800-tal extra kleuterleidsters aan het werk zijn, goed voor 300 extra voltijdse equivalenten berekend over het hele schooljaar 2007-2008. Het is lang geleden dat er een maatregel in één keer genomen werd die zo'n manifeste uitwerking kent op het terrein. Dat is een objectief gegeven.

En die maatregel staat gelukkig niet alleen. Met GOK+ en ZORG+ krijgen de scholen de mogelijkheid om een beleid te voeren dat beantwoordt aan de grotere zorgbehoeften van de huidige en de beoogde populatie in onze kleuterscholen. Er wordt ook werk gemaakt van de ontwikkeling van meer didactisch materiaal dat specifiek op die problemen inspeelt. Er is meer ruimte voor bewegingsleer, er zijn in de afgelopen jaren bijkomende kinderverzorgsters gekomen, enzovoort.

Tegelijk kan dit niet los gezien worden van de inspanningen om het beleidsvoerende vermogen te verhogen van de scholen en de scholengemeenschappen, en van de autonomie die dat vermogen veronderstelt. Ook de huidige toestand bevestigt dit. Het is terecht om te beweren dat dit voor een aantal scholen op korte termijn geen verbetering inhoudt, maar we mogen niet blind zijn voor het feit dat een minstens even groot aantal scholen via de vlottere regeling wel al resultaten boekt. Het is jammer en tegelijk evident dat dat nu minder in het nieuws komt, op die scholen spelen zich momenteel positievere, maar minder mediagenieke evoluties af.

Sp.a wil daarmee het probleem niet minimaliseren of wegduwen naar het niveau van de schooldirecties, maar juist benadrukken dat we het niet oplossen door lineaire maatregelen op te leggen, maar wel door oplossingen op maat steeds meer mogelijk te maken, ja zelfs, te promoten: oplossingen op maat, die rekening houden met de gewijzigde schoolpopulatie, met de gekozen taakdifferentiatie binnen scholen, met de pedagogische modellen, maar bijvoorbeeld ook met de mogelijkheden binnen en buiten scholen om iemand te vinden om de extra toegekende uren op te nemen.

Ik moet het hier niet herhalen dat er heel goede redenen zijn om ervoor te zorgen dat niet alleen meer kinderen naar de kleuterschool gaan, maar dat ze ook veel vroeger en regelmatig naar de kleuterschool gaan. Kinderen die niet naar de kleuterschool gaan, hebben vaak al een achterstand wanneer ze naar het eerste studiejaar gaan: een achterstand die ze dan vaak hun hele schoolloopbaan meedragen en waaraan later in de schoolloopbaan steeds moeilijker te remediëren valt.

Ik denk dat het niet erg productief is om in weerwil van de inspanningen die gebeuren en gepland zijn een beeld op te hangen van het Jaar van de Kleuter alsof de minister aan de ene kant zo veel mogelijk kinderen naar de kleuterschool wil krijgen, maar aan de andere kant niet voldoende middelen inzet. Nog nooit werd zo'n grote sprong voorwaarts gemaakt, we zijn op de goede weg. Maar het is nog niet voldoende, daar ben ik het mee eens.

Wat ons ook erg contraproductief lijkt, is dat we de uitdaging zouden verenigen tot het beeld van een aantal overvolle kleuterklassen. Er is meer aan de hand. Ook de verwachtingen ten opzichte van ons kleuteronderwijs en de taak van de kleuterleiders en -leidsters is de laatste jaren sterk veranderd. Het is bijvoorbeeld heel belangrijk dat er meer dan vroeger aan de taalontwikkeling op vroege leeftijd wordt gewerkt. Tegelijk mogen we niet blind zijn voor het feit dat onze kleuterklassen steeds verscheidener zijn samengesteld. En als we er inderdaad in slagen om meer kleuters vroeger in de klas te krijgen, zal dit nog versterkt worden. Als we een betere aansluiting willen tussen de kinderopvang en het eerste jaar van de kleuterklas, dan zal ook dat de noodzaak van taakdifferentiatie doen toenemen. Er is een voorstel van een lineaire maatregel om klasjes sowieso te splitsen als er meer dan 25 kleuters in zitten. Het perverse effect van zo'n van bovenaf opgelegde en alleenstaande regel zou wel eens kunnen zijn dat we vooral in de klassen met 24 of 25 leerlingen de schooldirecties verhinderen om aan die andere problemen te werken, want ze krijgen pas een extra kracht en dus ook de mogelijkheid om andere competenties binnen te halen wanneer een bepaalde kaap wordt overschreden.

Maar goed, eigenlijk zijn dat allemaal eerder achterhoedegevechten. Er zullen bijvoorbeeld altijd mensen zijn die voor het systematisch splitsen vanaf een bepaald aantal zijn. Sommigen zullen zeggen vanaf 20, anderen zullen zeggen vanaf 25. En tegelijk zullen er altijd onderwijsmensen zijn die het beter vinden om met twee personeelsleden voor een grote groep te werken en de differentiatie te organiseren binnen die grote klasgroepen. Vaak vinden de verschillende opinies en argumenten hun oorsprong in de specifieke situatie op de ene school of in de ene stad. Dat is de achterliggende reden waarom we de autonomie van directies moeten respecteren en versterken.

Ik begrijp goed de vraag van het onderwijsveld naar een structurele oplossing. Er worden voor het eerst in jaren substantieel meer middelen voor het kleuteronderwijs uitgetrokken, en hier wordt terecht gesteld dat het nog meer moet zijn. Eigenlijk wil ik daar maar één ding over zeggen. Ik hoop dat de bezorgdheid die hier nu geuit wordt, zich binnenkort vertaalt in een gezamenlijke inspanning om een structurele en nog veel grotere inspanning voor het kleuteronderwijs te

koppelen aan de nieuwe financiering van het leerplichtonderwijs. Want uiteindelijk gaat het daarover, er is geen enkele reden om het kleuteronderwijs niet op dezelfde manier te behandelen en te financieren als het leerplichtonderwijs. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: De heer Van Dijk heeft het woord.

De heer Kris Van Dijk: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, u stelde dat de eerste sport die men op de onderwijsladder neemt, bepaalt hoe ver men op de ladder geraakt. Ik kan me daar in vinden. Ook uw keuze voor dit jaar als het Jaar van de Kleuter vind ik terecht. Het kleuteronderwijs is de basis van het basisonderwijs. We wensen heel wat inspanningen te leveren. Eerstdaags gaan we ook nog een voorstel van decreet over kleuterparticipatie behandelen. De deelname van kleuters aan het onderwijs moet zo vroeg mogelijk starten. We willen aan alle kleuters kansen bieden.

Ik luister met gemengde gevoelens naar dit debat. Enerzijds waardeer ik het werk op het terrein. Ik ben zeer na betrokken bij enkele kleuterscholen. Daar wordt werk verzet, daar wordt ijver aan de dag gelegd. Men werkt op diverse manieren en vlakken met de kinderen.

Anderzijds hebben we nu een overheid die extra kansen geeft aan het kleuteronderwijs. En toch krijgen we een berg kritiek. Die heb ik vorig jaar niet zo gehoord, althans niet in dit halfroond.

Mijnheer de minister, de geleidelijkheid waarmee nu extra uren worden toegekend, wordt door veel scholen die ik gecontacteerd heb positief gewaardeerd.

De heer Jef Tavernier: Mijnheer Van Dijk, het hangt ervan af wat u bedoelt met vorig jaar. De kritiek op de grote kleuterklassen hoor ik al jaren. Ik verwoord die hier ook al lang vanuit de Groen!-fractie. Het was ook een punt in ons verkiezingsprogramma. We zien het belang ervan in.

In de school waar ik in de schoolraad zit, zag men na 1 januari als enige oplossing om de instapklas van 34 kleuters te splitsen. De tweede klas betaalt men met eigen middelen. Zijn we beland in de situatie dat vandaag de dag een school zich nog genoodzaakt ziet om een klas met eigen middelen in te richten? Dat is geen gezonde situatie. Het is misschien een uitzondering, maar ook dat is het terrein. Die mensen zijn fier dat ze het doen, en ik ook. Maar het is niet normaal.

De heer Kris Van Dijk: Mijnheer Tavernier, dat punt wil ik juist aanhalen. Ik sluit me ook aan bij de opmerking van mevrouw Helsen. De intentie van het beleid is om de uren glijdend toe te kennen. Vroeger waren er echt dremfels van twaalf kinderen. Het feit dat men steeds terugtelt

naar het referentiemoment, maakt ook dat elk kind zijn waarde van 0,8 lestijden ten volle heeft.

Ik heb een gemengd gevoel. Ik stel een positieve evolutie vast met een budgettaire impact. Maar blijkbaar is het niet voldoende. En daarvoor moeten we oog hebben, mijnheer Tavernier. Er zijn nog voorbeelden die aantonen dat niet voldoende bereikt is wat we voor ogen hadden.

Ik wil beklemtonen dat wij deze manier van werken positief vinden. Het element van de kinderverzorgsters telt ook mee. Tot enkele jaren geleden was dat niet op deze wijze uitgewerkt. Er waren voorbeelden van gemeentescholen, en misschien ook vrije scholen, die met eigen middelen de kinderverzorgsters betaalden. Dit is nu gemeengoed geworden vanuit het departement.

Ik denk ook aan de extra uren, die zich vertalen in uren lichamelijke opvoeding. Die zijn ook belangrijk in de totale opvoeding van kleuters. Dat zijn allemaal positieve elementen. We behandelen de kleuterscholen toch anders dan voordien.

Is het voldoende? Waarschijnlijk niet. Ook hier is er natuurlijk een grens aan wat kan. Er staan soms andere bezwaren in de weg om de zaak zoals gewenst uit te bouwen.

De N-VA-fractie benadrukt de tevredenheid over het toekennen van extra uren op een meer glijdende manier. Wij hopen dat deze stappen ook geëvalueerd zullen worden, maar van u verwacht ik niet anders, mijnheer de minister. Niet na een eerste, tweede of derde instapmoment, maar na een heel schooljaar moet nagekeken worden wat de gevolgen zijn en hoe we naar een verdere kwaliteitsvolle uitbouw van het kleuteronderwijs kunnen streven. Het belang van het kleuteronderwijs wordt door iedereen onderschreven. We zijn goed op weg en zullen waar nodig bijsturen.

De voorzitter: Mevrouw Moens heeft het woord.

Mevrouw Monique Moens: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, de voorgaande sprekers hebben al veel elementen naar voren gebracht, maar ik zou toch nog een aantal punten willen aanhalen.

Veel kleuterscholen kregen er begin deze week een pak nieuwkomertjes bij. De jonge kleutertjes komen op hun eerste schooldag terecht in overvolle klasjes. Voor deze jonge kinderen is het afscheid nemen van hun vertrouwde omgeving en zich aanpassen aan een nieuwe op zich al vaak een situatie die gepaard gaat met veel gesnotter. Zoiets vraagt dus veel aandacht van de kleuterleidsters en -leiders. Wanneer nieuwkomertjes niet goed opgevangen kunnen worden op de eerste schooldag, duurt het aanpassingsproces ook vaak veel

langer, met alle gevolgen van dien, zowel voor de kleuters zelf als voor de begeleiders en de ouders.

De kwaliteit van het werk van de kleuterjuffen daalt hierdoor enorm. Zo krijg je het klassieke probleem van de kleuterjuffen die de dagen vullen met het aantrekken van sjaals en handschoenen, hulp bieden bij het toiletbezoek en bij het eten. Daarbij komt nog de stress van de hele drukte rond de huilende nieuwkomertjes. Er blijft echt geen tijd over om met de kindjes bezig te zijn. Ik kan ervan meespreken, ik heb het zelf ook allemaal meegeemaakt, zowel als ouder als tijdens mijn opleiding. Ik durf u te verzekeren, mijnheer de minister, dat de kleuterleidsters destijds 's avonds al geen pap meer konden zeggen. Vandaag is de situatie nog erger geworden.

Dan zwijgen we nog over de emoties van de ouders wanneer die hun kleine spruit moeten achterlaten in een zowel voor de ouders als de kinderen nieuwe omgeving, in overvolle klasjes met tientallen kleintjes die rond de benen van de juf hangen.

Na al die problemen komen we dan tot het grootste probleem, namelijk de veiligheid van de kinderen. Denken we maar aan de kleuter die laatst overleden is door verstikking in Wezembeek, en aan de tien kinderen die meegelokt werden in Elsene. Hoe voller de klasjes, hoe onveiliger het is voor de kindjes. Bij de allerkleinsten is een ongeluk zeer vlug gebeurd. Men kan absoluut van een kleuterjuf die met dertig kleintjes in haar klasje zit, niet verwachten dat zij alles en iedereen voortdurend in het oog heeft. Dat is onmogelijk. Toch mogen zij het aan de ouders gaan uitleggen wanneer er toch een dergelijk ongeval gebeurd is.

De scholen zijn ook verplicht om hun toevlucht te nemen tot zelfbedachte oplossingen, zoals het doorschuiven van de oudste kinderen of het verdelen van de nieuwkomertjes over verschillende klassen. Ook die oplossingen zijn niet ideaal, omdat de kleintjes nog veel zorg nodig hebben en driejarigen vaak na enkele maanden al moeten doorschuiven naar een nieuwe juf.

De situatie wordt stilaan echt onhoudbaar. De overheid belooft veel, maar doet weinig. Van de initiatieven van het Jaar van de Kleuter is er, behalve dat er meer kleuters zijn en scholen wat extra uren krijgen, nog niet veel in huis gekomen. Over die extra uren kunnen de scholen zelf beslissen wat ze ermee doen. In werkelijkheid ligt dat echter allemaal niet zo simpel. Het is niet evident om bijvoorbeeld een nieuwe kleuterleidster aan te werven voor pakweg drie uur per week, laat staan om bijvoorbeeld een halftijdse leerkracht van het zesde leerjaar in te zetten bij de allerkleinsten.

Mijnheer de minister, vele scholen roepen de hulp in van de ouders zelf. Is dat wel verantwoord? Hoe zit het met de verzekering? Dekkt die eventuele ongelukken wanneer ouders worden ingezet?

Mijnheer de minister, niemand kan ontkennen dat er in negen op de tien scholen heel grote problemen zijn. De overheid belooft al jaren dat ze de problemen zal oplossen. De scholen wachten al even lang op deze loze beloften. Hoeveel ongelukken moeten er nog gebeuren voor de ogen open gaan?

De heer Kris Van Dijck: We moeten niet doen alsof het kleuteronderwijs op dit moment een drama is waarbij de helft van de kleuters naar huis gaat met trauma's. We zijn ook allemaal voor een eerste maal naar het kleuteronderwijs geweest. Ik denk niet dat velen onder ons daar een trauma aan hebben overgehouden.

Mevrouw Monique Moens: De situatie nu is niet meer te vergelijken met vroeger. Het is nu veel erger.

Mijnheer de minister, wat zult u verder ondernemen om de kleuterleidsters die eigenlijk worden opgeleid om kinderen dingen aan te leren, meer ademruimte te geven, en om die onschuldige kinderen een gevoel van geborgenheid en veiligheid te geven in hun nieuwe omgeving? (*Applaus van de heer Jurgen Verstrepen*)

De voorzitter: De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, indien we het succes van het Jaar van de Kleuter zouden kunnen afmeten aan de media-aandacht, dan zou het resultaat heel positief zijn. Jammer genoeg is die berichtgeving inhoudelijk vaak negatief. Zijn er misschien te hoog gespannen verwachtingen? Op dat vlak treed ik de heer Van Dijck volledig bij. We moeten hier geen negatief beeld ophangen, integendeel, want er zijn heel veel positieve maatregelen genomen. Toch lijken dat slechts druppels op een hete plaat. Wat loopt er dan eigenlijk fout?

Mijnheer de minister, er is 10 miljoen euro geïnvesteerd in het versoepelen van het systeem van de zomerklasjes. U hebt de extra GOK-uren op het veld geplaatst. U hebt ervoor gezorgd dat elke scholengemeenschap een extra medewerker kon aanwerven.

Het is typisch voor een periode van verandering dat men naar houvast zoekt. Men vraagt dan ook om de klasjes opnieuw te splitsen vanaf 26 kinderen. Ik vraag om dat niet te doen. We hebben dat spoor in de jaren tachtig verlaten, en dat was niet zonder reden. We wilden de scholen meer autonomie geven op vraag van het toenmalige veld. De ene school met een klas van 26 kinderen kon twee klasjes van 13 oprichten terwijl de school ernaast met een klas van 25 kinderen dat niet kon. Dat is pas ongelijkheid, terwijl het net een verhaal van gelijke kansen moet zijn. Die verschillende maatregelen zijn wel degelijk meer dan een druppel op een hete plaat. Door de berichtgeving dreigen de positieve

kanten echter ondergesneeuwd te geraken. Wat moet er dan wel gebeuren om de noden op te vangen?

Vlaanderen is schuldenvrij tegen Kerstmis 2008. De begroting zou dat jaar met een groot overschot afsluiten. Het is tijd voor keuzes. Het kleuterverhaal overstijgt de bevoegdheid van het onderwijs. Alle ministers zijn betrokken: gelijke kansen, inburgering, economie, werk, jeugd, welzijn. Vroeger beginnen betekent meer kansen op werk. Daarnaast worden de kansen van de kansarmen in de samenleving vergroot en zal er meer innovatie en creativiteit zijn. Het is gewoon een verhaal van gelijke kansen.

Mijnheer de minister-president, uw voorganger sprak over een investeringsregering. Uzelf hebt het over Actie in Vlaanderen.

Maar ik roep toch op om nog meer te investeren in onze kleuters. Het is geen verhaal van minister Vandembroucke alleen, maar van de hele Vlaamse Regering. Laten we er allemaal samen voor zorgen dat op de laatste instapdatum van 2009 – het einde van deze legislatuur – de directies hun kleuterklassen zo kunnen inrichten dat er niet te veel kleuters in die klassen zitten. (*Applaus bij sp.a-spirit*)

De voorzitter: Minister Vandembroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandembroucke: Mevrouw de voorzitter, een van de sprekers heeft gezegd dat dé regering nu toch eens met dé oplossing zou moeten komen. Dé oplossing bestaat natuurlijk niet. Ik sluit me aan bij wat de heer Kris Van Dijck daarover heeft gezegd. De behoeftes in het onderwijs zijn enorm groot. Dat is trouwens ook het geval in andere sectoren van de samenleving. We moeten antwoorden zoeken voor die behoeftes, maar we zullen er nooit in slagen om plotseling alle problemen in alle sectoren, op alle niveaus op te lossen. Dat lukt niet.

Na dit debat volgt nog een boeiende vraag van mevrouw Libert. Ik denk dat ze zal suggereren dat ik meer geld moet uittrekken voor de studenten van hogescholen en universiteiten. Ik zal haar antwoorden dat ik een beetje meer geld uittrek voor die studenten. Daarna zal er iemand anders komen zeggen dat ook nog voor een ander niveau van het onderwijs meer geld nodig is. We moeten keuzes maken en beseffen dat de bomen niet tot in de hemel groeien.

We hebben dit jaar inderdaad uitgeroepen tot het Jaar van de Kleuter. Dat was een bewuste keuze. We wilden daarmee duidelijk maken dat kleuteronderwijzeres of -onderwijzer zijn niet alleen meestal een boeiende job is, maatschappelijk een belangrijke job is, maar ook een zware opdracht is, die we niet mogen onderschatten. De boodschap van het Jaar van de Kleuter is niet dat we het leven van de kleuteronderwijzeressen plots zo veel

gemakkelijker zouden kunnen maken, al zouden we dat wel wensen. We onderlijnen daarmee het belang van wat de kleuteronderwijzeres of -onderwijzer elke dag opnieuw doen met onze kinderen. Daarover gaat het.

We hebben ook wel enkele maatregelen genomen. Ik wil die toch nog eens opsommen. We hebben de manier aanzienlijk versoepeld om extra leerkrachten aan te werven als er in de loop van het jaar extra kleutertjes over de vloer komen. Ik zal beginnen met de resultaten in herinnering te brengen. Men laat hier immers uitschijnen alsof er niets gebeurt.

Ik heb laten berekenen wat vandaag het resultaat is van die ene maatregel, namelijk de versoepeling en verandering van het systeem van de instapklasjes. Het gaat om de extra kleutertjes in september en na de Allerheiligenvakantie. We delen vandaag 2388 extra lestijden uit. In het oude systeem zouden dat er maar 636 zijn geweest. Dat is 3,75 keer meer. Akkoord, het is niet 4 keer zo veel, maar wel meer dan 3 keer meer.

Die 2388 lestijden worden ingevuld door 100 voltijdse kleuterjuffen, die er anders niet zouden zijn. Het zijn er meer, want ze hebben niet allemaal een voltijdse opdracht. In het oude systeem zouden het er hoogstens 26 zijn geweest.

Veel meer scholen voelen vandaag dat we er iets aan doen. Dat gebeurt rechtvaardig en dus via een spreidingsplan. Minister Anciaux zal me de uitdrukking wel vergeven. In het oude systeem zouden 34 scholen iets gevoeld hebben. Vandaag zijn er 359 scholen die voelen dat we ermee inzitten dat meer kleutertjes naar school gaan. Dat is meer dan 10 keer zo veel. Er gebeurt dus wel iets.

Daarnaast hebben we 157 kleuteronderwijzers en -onderwijzeressen laten aanwerven in scholen waar veel kinderen uit kansarme gezinnen zitten en waar we inderdaad moeten zorgen voor extra ondersteuning.

Ik zit al aan 257 voltijdse eenheden.

Wat de problemen met betrekking tot anderstaligheid betreft, leveren we een inspanning om de mensen die voor de klas staan te begeleiden en te ondersteunen. De onderwijsnetten zijn hiermee bezig. Ik meen dat dit ongeveer op punt staat en dat de onderwijsnetten de nodige mensen in stelling hebben gebracht om die begeleiding en ondersteuning te organiseren.

Daarnaast hebben we voor de scholengemeenschappen de mogelijkheid gecreëerd om ongeveer 78 voltijdse eenheden aan te werven.

Dit betekent dat er op het terrein meer dan 300 voltijdse eenheden zijn bijgekomen. Ik ben blij dat de heer

Tavernier de 301e was. Ik vind het spijtig dat het enkel voor een halve dag was. Hij zegt hier vaak dat we niets doen. Hij heeft deze ochtend een paar uurtjes geholpen. Dat is heel goed, maar we hebben ervoor gezorgd dat, uitgedrukt in voltijdse eenheden, 300 mensen worden betaald om deze taken uit te voeren.

Ik wil hier tevens benadrukken dat mevrouw Vanderpoorten in 2001 een golf van maatregelen heeft genomen. Ik denk hierbij onder meer aan de kinderverzorgsters. Hoewel ik nu hoor zeggen dat dit niet volstaat, gaat het volgens mij om een belangrijk basispakket voor elke school. Ze heeft voor bijkomende lestijden voor lichamelijke opvoeding gezorgd. Hoewel het hier om een klein pakket gaat, vind ik dit toch een belangrijk maatregel.

We hebben het systeem van de OKAN-klassen voor de anderstalige nieuwkomers versoepeld.

Vanaf 1 september 2008 investeren we 21 miljoen euro extra in de zorg in de basisscholen. Deze maatregel is ook voor het kleuteronderwijs van belang.

We moeten ophouden met te zeggen dat er niets gebeurt. Het is nooit genoeg, maar we doen wel degelijk iets. Het belangrijke debat is evenwel het debat over het systeem dat we willen. Ik wil afronden met een verwijzing naar de conclusie die mevrouw Helsen daarnet heeft getrokken.

De Vlaamse Regering beschikt gelukkig over bijkomende financiële middelen. Die middelen reiken echter niet tot in de hemel. Ik wil hier benadrukken dat we dit geld vooral in de werkingsbudgetten van de scholen investeren. Volgend jaar zullen de Vlaamse kleuterscholen heel wat bijkomende werkingsmiddelen ontvangen. We zouden natuurlijk willen dat er nog meer geld beschikbaar was, maar we mogen niet vergeten dat er binnen en buiten het onderwijs nog andere behoeften zijn.

We moeten een antwoord geven op de vraag welk systeem we precies willen. Op het terrein wordt vaak voor splitsingsnormen gepleit. Hoewel ik dit pleidooi kan begrijpen, wil ik hier benadrukken dat dergelijke normen nergens toe leiden. De kleuterjuf die voor een klas van 27 kleuters staat, wil natuurlijk dat de minister die klas opsplijst. Dit systeem heeft in het verleden bestaan. De scholen waren echter zeer tevreden toen toenmalig minister Coens het in 1984 afschafte. Dit systeem hield niet enkel een beknotting van de bewegingsvrijheid van de scholen in, het was bovendien zeer onrechtvaardig. Indien een kleuterklas van 25 naar 26 kleuters ging, kreeg de school er een voltijdse leerkracht bij. Jammer indien een kleuterklas van 24 naar 25 kleuters ging. Die school kreeg immers niets. Het systeem was bijzonder onrechtvaardig indien een kleuterklas van 26 naar 25 kleuters ging, want die school verloor een voltijdse leerkracht. Tot toenmalig minister Coens het in 1984 heeft

afgeschaft, was dit het systeem in Vlaanderen. Het is onmogelijk opnieuw een systeem van splitsingsnormen in te voeren zonder weer in dergelijke perverse situaties terecht te komen.

Nu krijgen de scholen geleidelijk uren bij. Ik heb de destijds ontwikkelde logica consequent doorgetrokken. Ik heb de grilligheid van het zeer gierige systeem van de instapklasjes door de geleidelijkheid van een genueruzer systeem vervangen. Meer dan tienmaal zo veel scholen merken nu dat de Vlaamse overheid zich hun situatie aantrekt.

Voor de Vlaamse overheid is 10 miljoen euro een hele emmer vol geld. Voor de scholen vormt dit bedrag slechts enkele druppels. Dat is het dilemma van de politiek. We moeten dit echter proberen uit te leggen. Splitsingsnormen zijn de oplossing niet. Ik kijk liever naar de algemene cijfers.

Op 1 oktober 2007 bedroeg het gemiddelde 18,7 kleuters per kleuteronderwijzer. Sommige klassen bestaan uit meer of minder kleuters. Splitsingsnormen stellen ons niet in staat op dat gemiddelde in te werken. We moeten iets proberen te doen aan het groeimechanisme op het ogenblik dat de kleuters in het onderwijs aankomen.

In de school waar de heer Tavernier deze morgen is geweest, is het gemiddelde 21,5. In de school van de heer Sauwens die zo klaagt, is het gemiddelde 21,5. Ik heb het dan niet over Johan Sauwens, maar over zijn broer. Ik vind het normaal en goed dat er wordt geklaagd. Ik ben niet bij diegenen die mensen verwijten dat ze een beetje klagen en soms eens zuchten. Dat is dikwijls een uitdrukking van zorg. Ik vind wel dat diegenen die klagen tegen de pers, alles moeten zeggen.

De heer Sauwens is een goede, hardwerkende directeur. Zijn situatie is wel iets ingewikkelder dan wat hij vertelt. Hij heeft twee vestigingsplaatsen. In één vestigingsplaats gaat hij zwaar achteruit. We telden daar vorig jaar in februari 52 leerlingen, nu nog maar 44. In de andere vestigingsplaats gaat hij vooruit. We telden daar vorig jaar 157 leerlingen, nu 171. Hij wint in globo daardoor 6 leerlingen. Hij gaat in één vestigingsplaats zwaar achteruit en dat is vervelend en moeilijk. Hij wint dus 6 leerlingen. In het systeem dat vorig jaar bestond, zou hij niets gevoeld en gehad hebben. Nu krijgt hij vier lestijden bij. Ik denk dat hij dat in zijn volledigheid zou moeten vertellen. Zijn probleem is niet de instapklasjes, maar dat hij verliest in één vestigingsplaats en wint in een andere. Dat zou hij er bij moeten vertellen.

Ik zal niet te veel commentaar geven op de school in Groot-Bijgaarden die uitvoerig belicht is in een paar kranten. We hebben die school gecontacteerd. Het is niet

zo eenvoudig daar omdat de directeur afwezig is sinds Allerheiligen. Op het schoolsecretariaat wisten ze eigenlijk niet hoe ze de bijkomende lestijden moesten aanvragen. Ze hebben ook recht op enkele bijkomende lestijden en we hebben hen dat nu uitgelegd. Vorig jaar zouden ze alleszins niets hebben gehad. Is dat het paradijs dan? Neen, neen! Is het moeilijk in die school? Ja! Het gemiddelde aantal kleuters is daar 24, met inderdaad nogal sterke aangroei bij de jongsten. Ze hadden daarvoor ook wel andere oplossingen kunnen bedenken met een beetje beleid. Ik zal daar niet meer commentaar op geven.

Ik ben het heel erg eens met mevrouw Helsen. Ze trekt een zeer goede conclusie. We moeten nu in de eerste plaats een debat voeren over dit systeem. Dit is een ander systeem voor de instapklasjes. De eerste vraag is of dit goed is als systeem. De tweede vraag is of we er genoeg geld insteken. Dat moeten we beoordelen op het einde van dit schooljaar. Ik ben het helemaal met u eens, mevrouw Helsen. De reacties die we krijgen, bewijzen dat we met iets relevants bezig zijn, met iets dat leeft. Ik ben daar gelukkig om. Dat is het voordeel van te zeggen dat we in het Jaar van de Kleuter zijn. Het is te vroeg om te zeggen of het systeem goed of slecht is. We zullen de zomerperiode moeten gebruiken om te evalueren, om te kijken of scholen zich goed voelen bij dit systeem, ook in de overgang naar het volgende schooljaar. Daar rijst ook een vraag omdat scholen dan opnieuw starten zonder de instap-extra's. Dat moeten we allemaal goed nagaan. Ik ben het met u eens dat dit kritisch moet worden bekeken, maar het is te vroeg om conclusies te trekken. Het is zeker verkeerd om te zeggen dat er niets gebeurt.

Mijnheer Tavernier, ik zal het op deze tribune niet nog eens hebben over de Broeders van Liefde, want die mensen doen hun best. Ze waren een beetje gegeneerd, want ze hadden zich gewoon vergist in hun cijfers. Het zou misschien fairder zijn dat u dat ook even toef. *(Applaus bij de meerderheid)*

Mevrouw Katleen Martens: Mijnheer de minister, de problematiek van overvolle klassen bestaat uiteraard al sinds jaren en zal bij elke instapdatum opnieuw ter discussie komen.

U hebt ons net met veelbelovende cijfers om de oren geslagen, maar de bijkomende VTE's mogen niet per school worden bekeken. U gaf het voorbeeld van een school met twee vestigingsplaatsen die nu vier uren bij krijgt. Dat is twee uren per vestigingsplaats. Daar staat de leerkracht dan. Wat moet hij of zij dan doen tijdens alle andere uren zonder extra ondersteuning in de klas? Kinderen kun je niet programmeren. Hetzelfde geldt voor de maatregel inzake kinderverzorgsters. Vanaf 35 leerlingen heeft een school recht op acht uren hulp van een kinderverzorgster. Het is zoals een kinderverzorgster zelf zei: "We kunnen moeilijk tegen de kindjes zeggen dat ze alleen maar in hun broekje mogen plassen als juf Carine er is." Zo werkt het niet.

U hebt bijkomende maatregelen genomen, maar die blijken na twee instapdata onvoldoende. Toch zegt u dat u tot het einde van het schooljaar wacht. Waarom evalueert u nu niet?

U krijgt signalen uit het onderwijs dat de maatregelen niet volstaan. Waarom laat u het probleem dan nog een half schooljaar aanslepen?

De heer Jef Tavernier: Ik dank de minister voor zijn antwoord. Toch wil ik nog enkele zaken rechtzetten, voor het geval dat u me verkeerd zou hebben begrepen. Zo heb ik nooit gezegd dat er niets gebeurt. Er gebeuren een aantal dingen. Verder wil ik zeggen dat ik geen voorstander ben van de herinvoering van splitsingnormen. Ik ben van mening dat we beter met tabellen werken en een geleidelijke overgang realiseren.

En dan is er het fundamentele probleem. De wortels ervan zijn de lestijdentabellen. Uiteindelijk bedraagt het klasgemiddelde meer dan twintig kleuters. Naast de kleuterleiders en kleuterleidsters is er natuurlijk nog ander personeel. Ik geef u het voorbeeld van de school die ik vanmorgen heb bezocht en geef u het aantal kleuters per klas: 25, 24, 18, 19, 24, 25, 25, 23, 24, 24, 25 en 24. Dat is de realiteit.

De mensen werken met veel enthousiasme, maar als men hen vraagt wat ze verwachten, dan stellen ze zich vragen omdat ze moeten werken met meer dan twintig kleuters per klas. Een oplossing is pas mogelijk als de lestijdentabellen worden aangepast. Dat is natuurlijk een budgettair probleem, en dus een probleem van de hele regering en de hele meerderheid. Verder is het belangrijk dat we ook de coëfficiënten bekijken. Ook die zijn een probleem, en dat is des te meer het geval als het percentueel aandeel van aanwezige kleuters in het totale aantal ingeschreven kleuters groot is.

Wat de evaluatie van het oude en het nieuwe systeem betreft, denk ik dat in wezen het nieuwe systeem, mits een geleidelijk ingevoerde aanpassing, beter is, maar dan op voorwaarde dat de toegepaste coëfficiënt hoger is dan 0,8. In dat geval kunnen we een toestand realiseren die niet tot een verlies leidt en dus een echte verbetering kan opleveren.

U hebt het hier nogmaals gehad over het voorbeeld dat ik in de commissie heb uiteengezet, en over de herberekening ervan door uw kabinet. Ik wil erop wijzen dat de cijfers die men me heeft bezorgd, aantonen dat op een totaal van 23 scholen de toepassing voor zes scholen negatief uitviel, voor elf tot hetzelfde resultaat leidde en voor zes positief uitviel.

Minister Frank Vandenbroucke: Uw berekening is gewoon fout.

De heer Jef Tavernier: Het globale resultaat was een toename met 15 uur. Dat was hun berekening. Uw

cijfers leiden tot dit resultaat: de toepassing valt voor zes scholen negatief uit, voor elf leidt ze tot hetzelfde resultaat en voor zes valt ze positief uit. Het globale resultaat is geen toename met 15 uur, maar met 26 uur. Ik veronderstel dat die cijfers correct zijn.

Het gaat dus over 26 uur op een totaal van 2800 uur, of dus over minder dan 1 procent. De conclusies zaten er dus niet ver naast.

Minister Frank Vandenbroucke: Ik ben al blij dat de heer Tavernier niet meer herhaalt wat hij vroeger zei. Toen zei hij dat het systeem slecht is. Dat is dus een stap vooruit.

De heer Jef Tavernier: Mijnheer de minister, u mag me geen woorden in de mond leggen die ik niet heb gezegd. U kunt er de verslagen op nalezen.

Minister Frank Vandenbroucke: Dat was nochtans de teneur van uw tussenkomsten.

Ik wil nogmaals het volgende zeggen. In het kader van onze maatregelen over kleuterparticipatie zijn er na het kerstverlof meer dan driehonderd voltijdsequivalente mensen extra aan de slag. Dat is meer volk dan hier zit. Het is dus een hele groep. Aangezien de bomen niet tot in de hemel groeien, moeten we ons afvragen of we dat nog kunnen versterken, en in welk mate dat zou kunnen. Ik wil evenwel niet op conclusies vooruitlopen.

Ik kom nog eens tot het systeem. Ik vind, mevrouw Martens, dat uw tweede tussenkomst heel goed illustreert wat de onderliggende discussie is. Ik weet niet of wij daarover van mening verschillen. Maar de manier waarop u tussenkomt, illustreert het punt goed.

U vraagt zich af wat zo'n school moet doen met twee of vier lestijden. Het is inderdaad niet zo vanzelfsprekend. Zeker voor een school die niet tot een scholengemeenschap behoort, is het misschien wel een extra probleem, maar het nieuwe stelsel is interessanter voor kleine scholen. Het enige alternatieve systeem is die school te laten wachten tot er 24 lestijden kunnen bijkomen. Met enkele lestijden kunnen ze misschien een opdracht aanvullen of iemand halftijds aan de slag helpen. Dus is het de vraag of het goed is of niet dat het een systeem is dat geleidelijk opbouwt in de loop van het jaar. We hebben overigens sinds 1984 al een systeem dat lestijden uitdeelt op een glijdende manier en dat geen voltijdse leerkrachten uitdeelt.

Dat er onbegrip over is bij die individuele kleuterleider, dat begrijp ik heel goed. Maar ik denk dat er geen beter alternatief is dan de lestijden geleidelijk te laten groeien en scholen toe te laten daarmee mensen aan te werven.

Er zijn nu ongeveer 100 voltijdse kleuterleiders extra bezig. Dat bewijst dat dit geleidelijke systeem dat inder-

daad in scholen aangerold komt met twee, vier, zes lestijden, wel wordt omgezet in extra mensen. Het werkt volgens mij wel. Maar ik ben het eens met mevrouw Helsen dat de jury nog staat te wachten. Ik vind dat de jury in de zomervakantie een oordeel moet vellen. Nu is het nog te vroeg.

Mevrouw Katleen Martens: Twee of vier lestijden per school zijn één probleem. Een ander probleem blijft de moeilijkheid om een leerkracht te vinden voor vier uur. Niet iedereen staat te springen voor minder dan een halftijdse job.

Minister Frank Vandenbroucke: Het gaat ook vaak over het aanvullen van een job. Er zijn leerkrachten die niet helemaal voltijds bezig zijn. Die zijn bijzonder tevreden dat er uren bijkomen. Men kan ook samenwerken in de scholengemeenschap.

We werken op deze manier. Laat ons op het einde van het jaar kijken of de consequente toepassing van zo'n geleidelijk systeem dat de volle autonomie bij de scholen legt, effectief goed is.

De voorzitter: Het debat is gesloten.

Actualiteitsmotie

De voorzitter: Door de dames Martens en Michiels en de heer Pieters werd tot besluit van dit actualiteitsdebat een actualiteitsmotie ingediend. Ze zal worden gedrukt en rondgedeeld.

Het parlement zal zich daarover straks uitspreken.

Het incident is gesloten.

ACTUELE VRAAG van mevrouw Laurence Libert tot de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over de gestegen kosten voor studenten hoger onderwijs

De voorzitter: Mevrouw Libert heeft het woord.

Mevrouw Laurence Libert: Mijnheer de minister, mevrouw de voorzitter, geachte collega's, we konden eerder deze week in de pers lezen dat de KU Leuven een studie heeft gemaakt om de werkelijke studiekosten te meten. Daaruit blijkt dat die twee tot twee en een halve keer hoger liggen dan 20 jaar geleden. Een pendelstudent kostte 20 jaar geleden nog 1000 euro, nu is dat bijna 2000 euro. Een kotstudent kostte 20 jaar geleden 2000 euro, nu 5000 euro.

Daar zijn veel oorzaken voor. Eerst en vooral is er de ICT. Tegenwoordig heeft elke student een computer,

een internetaansluiting en een printer nodig. Ook de kostprijs van de studieboeken is toegenomen. Elke prof heeft tegenwoordig zijn eigen boek, dat onderdeel is van het examenmateriaal en door de studenten aangekocht moet worden. Ook de prijzen van de huisvesting zijn gestegen. Een kot kost nu veel meer en de contracten zijn anders. Nu dienen ouders contracten af te sluiten van twaalf maanden en niet meer van tien maanden. De algemene kost is gestegen, en voor ouders is het bijna onbetaalbaar geworden.

Ook de rationalisatie zal in de toekomst een rol spelen. Studenten zullen zich soms ver moeten verplaatsen om bepaalde studierichtingen te volgen, waardoor er kotstudenten bijkomen.

Er zijn studenten die kunnen genieten van een beurs, waardoor de kost iets draaglijker wordt, maar ook daar is er een probleem. De beurzen zijn niet meer aangepast aan de werkelijke studiekost. Niet-beursstudenten, de grootste groep – 75 tot 80 procent –, moeten proberen zelf de kost te dragen: 5000 euro voor een kotstudent, 10.000 euro voor twee kotstudenten en 15.000 euro voor drie. Dat is een zeer zware, stilaan ondraaglijke, kost voor ouders.

Waar we niet naartoe mogen gaan, is de Amerikaanse situatie. Daar moeten studenten of ouders lenen om de studies te betalen. Veel mensen vrezen dat we hier naartoe gaan als er geen rem komt op de kosten.

Mijnheer de minister, hoe zit het met de beurzen? Zullen die aangepast worden? In het verleden werd al een poging gedaan om de beurzen aan te passen aan de werkelijke studiekost. Dat is tot nader order niet gebeurd.

Wat met de niet-beursstudenten? Wat gaat u doen om de kosten te beperken, zodat iedereen die studies wil aanvatten, dat ook kan doen? We hebben de mond vol over de tweede democratiseringsgolf, maar als de kosten in dezelfde richting blijven evolueren, zijn we daar ver van verwijderd, vrees ik.

De voorzitter: Minister Vandenbroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandenbroucke: Mevrouw Libert, ik kan u onmiddellijk bijtreden als u zegt dat studeren behoorlijk wat geld kost, zeker voor ouders die meer dan een student ten laste hebben. Ik wil dat absoluut niet minimaliseren. Ik denk dat het voor sommige mensen echt een zware dobber is.

Ik vind wel dat we het in de tijd moeten bekijken. Er is een vergelijking gemaakt door een universiteit met situaties van 20 jaar geleden. Toen waren andere bedragen ook wel kleiner, om te beginnen wat de mensen verdienden. Overigens waren toen de studietoelagen en andere voordelen ook beperkter. We moeten het een

beetje in de tijd plaatsen, als we spreken over wat het 20 jaar geleden kostte.

Is de manier waarop we tegemoetkomen – via kinderbijslag, fiscale aftrekken voor kinderen ten laste in gezinnen en studietoelagen – adequaat voor gezinnen die financiële steun nodig hebben? Dat is de juiste vraag. Professor Cantillon heeft dat voor ons onderzocht. In 2005 heeft zij een studie opgeleverd. Ik wil gewoon een zin uit de eindconclusie van de studie lezen: “We besluiten dat het geheel van indirecte onderwijstegemoetkomingen en studietoelagen voor Vlaamse studenten globaal bevredigend is.” Zij vond, als sociaal onderzoekster, rekening houdend met allerlei behoeften in de samenleving, dat het bevredigend was.

We zijn daar niet bij gebleven. We hebben hier een nieuw decreet op de studiefinanciering goedgekeurd voor het leerplichtonderwijs, waarmee we het systeem verbeteren. Op dat ogenblik hebben we als parlement gezegd dat de regering toch moet onderzoeken, minstens om de vijf jaar, of de werkelijke kosten voor het onderhoud van de leerling en de student in het door hem gevolgde onderwijs aansluiten bij de bedragen die we uitkeren voor toelagen.

We hebben beslist dat dit moet gebeuren en dat we dat opvolgen. Ik heb me voorgenomen om geen vijf jaar te wachten. In mei vorig jaar heb ik een oproep gedaan om een wetenschappelijk rapport daarover binnen te krijgen, via de jaarlijkse oproep voor onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek. Dat is geen succes geweest, want ik heb geen enkele onderzoeksaanvraag gekregen.

Ik heb dan het geweer van schouder veranderd en heb het uit het normale circuit van onderzoeksopdrachten gehaald. Ik heb aan mijn administratie opdracht gegeven om een voorstel te doen om het onderzoek naar de vraag of we voldoende tegemoetkomen al in 2008 te doen of uiterlijk in de eerste helft van 2009. Dat wil zeggen dat we voor de verkiezingen eigenlijk zouden moeten weten waar we staan, als een nieuwe regering wordt gevormd en nadenkt over haar regeerprogramma.

Ik heb daar ook geld voor uitgetrokken. Ik ben zelfs bereid om daar in de begroting 2008 indien nodig nog extra's voor uit te trekken. De Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) heeft in de pers gezegd dat de minister dat moet doen. We zullen dat ook doen.

We nemen wel een maatregel die wat onderbelicht is in het beleid dat we voeren, maar je kunt niet voor alles evenveel aandacht krijgen. We nemen een belangrijke maatregel voor de sociale voorzieningen voor de hogeschoolstudenten, namelijk de goedkope restaurants, goedkope huisvesting en dergelijke. Dat wordt onderschat. Ik geef u de cijfers. In het jaar 2006 trok de

Vlaamse Regering 16,6 miljoen euro uit voor steun aan sociale voorzieningen voor hogeschoolstudenten. Daar tellen we elk jaar 3,6 miljoen euro bij. Dit jaar is dat al 7,3 miljoen extra. Als u dat vergelijkt met de 16,6 miljoen euro waar we mee vertrokken zijn, is dat al een toename met bijna 50 percent van de sociale sector in de hogescholen. Dat bedrag zal verder uitgroeien tot 28 miljoen euro. Dat is een toename met twee derden van het oorspronkelijke bedrag.

De hogescholen zullen in staat zijn om hun sociale voorzieningen beter uit te bouwen. Het komt erop neer dat, als we dat groepje achter de rug hebben tegen 2009, we per student ongeveer 290 euro uittrekken voor sociale ondersteuning en voor de hogescholen was dat voordien maar 170 euro. Dat is een belangrijke inspanning voor de hogeschoolstudenten. Ik vond dat we de discriminatie moesten rechtzetten. Daarmee is de universiteitsstudent niet geholpen. Ik durf zeggen dat we de eerste prioriteit hebben aangepakt, namelijk de sociale voorzieningen voor de hogeschoolstudenten verbeteren. Voor het overige wacht ik op de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek. Dat moet er zeker zijn vooraleer een nieuwe Vlaamse Regering wordt gevormd. Dan kan die uitkijken wat ze daarmee doet.

De voorzitter: Mevrouw Libert heeft het woord.

Mevrouw Laurence Libert: Mijnheer de minister, ik dank u voor het antwoord. Het klopt inderdaad dat de lonen zijn toegenomen, maar de kosten zijn meer toegevoegd dan de index gestegen is. Verhoudingsgewijs is een kind naar de universiteit laten gaan nog altijd zwaarder dan de toegevoegde algemene kosten. Ook de toegevoegde prijzen van voeding en dergelijke tellen mee.

U hebt gezegd dat het budget voor de sociale voorzieningen voor hogescholen is toegenomen. Dat is positief. Elke student kan daarvan genieten. Ik heb in mijn betoog een aantal oorzaken aangegeven, maar er zullen er een heleboel meer zijn. Daar hebt u niets over gezegd. Plant u overleg met de universiteit om iets te doen voor de cursussen, zoals meer cursussen via het internet aanbieden of overleg plegen met proffen om bijvoorbeeld tweedehandsboeken aan te bieden? Ik heb daar in uw antwoord niets over gehoord.

De voorzitter: Mevrouw Berx heeft het woord.

Mevrouw Cathy Berx: Mijnheer de minister, ik ben zeer tevreden dat u zegt dat het onderzoek met betrekking tot de studiekosten ook zal worden vervroegd. We hebben vanmiddag de VVS ontmoet. Die mensen dringen er heel sterk op aan dat we er objectieve gegevens over krijgen. Zal men ook aandacht hebben voor kosten die veeleer exogeen zijn dan kosten die te maken hebben met het studeren zelf? Mevrouw Libert heeft een aantal voorbeelden aangehaald, zoals de kotcontracten van

twaalf maanden in plaats van tien. Op zich hebben die niets te maken met de kosten voor het studeren op zich, maar met de manier waarop de markt van de koten reageert op het aanbieden van koten.

Een tweede voorbeeld zijn de kosten die te maken hebben met toegenomen behoeften die gedeeltelijk samenhangen met studeren. Een laptop of gsm bijvoorbeeld had niemand toen wij studeerden, maar de behoeften en noden nemen toe. Die hebben niet alleen te maken met studeren, maar ook met andere dingen. Als men het onderzoek voert, lijkt het me niet onnuttig om rekening te houden met zaken die strikt gebonden zijn aan het studeren en waarop het onderwijs een impact kan hebben, alsook met zaken die daarbuiten staan en die we misschien op een verschillende manier moeten verrekenen.

Het is dus zeer goed dat dat onderzoek wordt vervroegd, maar het moet wel op een genuanceerde en subtiele wijze gebeuren, waarbij alle diverse facetten op een correcte wijze in beeld worden gebracht.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

De heer Leo Pieters: Mijnheer de minister, ik wil het even hebben over de beurzen. Recent hebt u een aanpassing gedaan ter zake: iets meer mensen kunnen er een beroep op doen, of meer aanvragen worden behandeld. Het gaat echter over een termijn van tien jaar. Gedurende die termijn heeft er geen volledige indexaanpassing plaatsgevonden op die beurzen. Een aantal mensen komt wel in aanmerking voor een beurs, maar de beurs op zich is gedurende die tien jaar niet elk jaar geïndexeerd, terwijl de inkomens gestegen zijn, voor het indienen van de aanvragen werd ook de inkomensnorm niet geïndexeerd. Ik denk dus dat er sprake is van een tekortkoming.

De voorzitter: De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, geachte leden, ook ik ben vragende partij om meer objectieve gegevens te krijgen. Daarom ben ik heel tevreden met uw antwoord, mijnheer de minister. U zegt dat er een onderzoek moet komen dat daar meer duidelijkheid over brengt. Mevrouw Berx verwees er al naar: de omgevingsfactoren van twintig jaar geleden zijn niet die van vandaag. Denken we al maar aan de woongelegenheden van de studenten.

Wat me vooral ook na aan het hart ligt, net als mevrouw Libert, is het mercantiele studeren. In de Angelsaksische wereld, meer bepaald in de VS, is alles gericht op geld en het betalen van universitaire en hogeschoolstudies. We moeten daarover waken bij ons. Het is immers heel erg belangrijk dat wie de capaciteiten heeft om te studeren, dat moet kunnen, ongeacht of hij dat kan betalen of

niet. Daar zorgt u ook wel voor, mijnheer de minister. Zo hebt u inderdaad de sociale voorzieningen van de hogescholen opgetrokken, tot op het niveau van de universiteiten. Dat kan onmogelijk verrekend zijn in de studie die in de kranten heeft gestaan.

Ik ben dankbaar voor deze vragen en voor het antwoord van de minister.

Minister Frank Vandenbroucke: Als reactie, zeker op wat mevrouw Libert nog eens heeft herhaald en wat de heer Pieters heeft gezegd, wil ik stellen dat ik echt niet heb willen minimaliseren. Ik heb alleen willen zeggen dat, als een onderzoekje aantoont dat een bepaalde universiteit vandaag tweemaal zoveel kost als twintig jaar geleden, het zo is dat twintig jaar geleden de mensen minder verdienen. En dat is niet alleen de index. De lonen zijn meer gestegen dan de index, en gelukkig maar. De beurzen zijn ook echt wel verbeterd.

U hoort me niet zeggen dat het allemaal perfect is. Ik heb er ook geen enkele verdienste aan. Dat is van voor mijn tijd. Dat is de enige nuancering. Voor het overige ben ik het ermee eens dat we moeten bekijken wat er vandaag nodig is om goed te kunnen studeren.

Ik kijk even naar mijn medewerker, de heer De Plecker. Ik stel voor dat we de suggesties van mevrouw Berx en de heer De Cock dat het reële studeren van vandaag zou worden bekeken, mee in overweging nemen. Zo moet er in toenemende mate twaalf maanden worden betaald voor een studentenkamer, studenten moeten een goede laptop hebben enzovoort. We moeten de onderzoekers meedelen dat dit de vraag is die moet worden beantwoord.

Mevrouw Laurence Libert: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

ACTUELE VRAAG van de heer Kurt De Loor tot de heer Geert Bourgeois, Vlaams minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme, over de houding van de minister ten aanzien van mensenrechtenschendingen in het kader van de zogenaamde 'war on terror', naar aanleiding van de zesde verjaardag van Guantanamo Bay

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

De heer Kurt De Loor: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, geachte leden, in de eerste plaats wil ik mijn beste wensen uiten voor ieder van u. Bij ons is het ook de

gewoonte iedereen daarbij een goede gezondheid te wensen, de rest vinden we nogal vanzelfsprekend.

Ik stond echter even stil bij het feit dat dit niet zo vanzelfsprekend is, toen ik tijdens de oudejaarsdagen een wenskaartje van Amnesty International in mijn brievenbus vond, met daarop de zin "Ook in 2008 verdedigen we samen mensenrechten met vuur". Het respecteren van de mensenrechten is inderdaad niet in alle landen evident.

Ik heb zelfs sterk de indruk, mijnheer de minister, dat de mensenrechtenslinger die lange tijd de goede richting opging, sinds de zogenaamde 'war on terror' of de wereldwijde strijd tegen het terrorisme onder impuls van de VS, nu de foute kant opgaat. Ik denk dat we allemaal van oordeel zijn dat staten inspanningen moeten leveren om terroristische aanslagen te vermijden en om burgers te beschermen, maar we moeten er tevens op toezien dat de strijd tegen het terrorisme op den duur geen groter gevaar betekent dan het terrorisme zelf. Ik ben van oordeel dat respect voor de mensenrechten nog altijd het beste wapen is in de strijd tegen het terrorisme.

Mijnheer de minister, aanstaande vrijdag, 11 januari, wordt de zesde 'verjaardag' gevierd van Guantanamo Bay. Op 11 januari zes jaar geleden werd de eerste terreurverdachte ondergebracht op de marinebasis van Guantanamo Bay op Cuba. Tijdens die zes jaar werden er al honderden gedetineerden zonder officiële inbeschuldigingstelling of zonder enige vorm van proces gevangen gehouden.

In 2006, twee jaar geleden, concludeerden vijf experts van de VN dat de behandeling die de gedetineerden op Guantanamo Bay kregen, neerkwam op marteling en dat het kamp zo snel mogelijk gesloten moest worden. Amnesty International heeft daar al een paar keer de nadruk op gelegd en de eis uitgesproken om de marinebasis te sluiten.

Ik ben ervan overtuigd, mijnheer de minister, dat u als beleidsvoerder enorm begaan bent met slachtoffers van schendingen van de mensenrechten, en daarom wil ik u deze vragen stellen.

Op welke manier wijst u de VS en andere landen op hun verantwoordelijkheid voor de schendingen van mensenrechten? Bent u bereid om het naleven van mensenrechten als een *conditio sine qua non* te hantieren in uw buitenlands beleid en voor verdere samenwerking?

Spreekt u tijdens de internationale contacten die u ongetwijfeld hebt, zowel op formele als op informele basis, met uw Amerikaanse gesprekspartners over deze aangelegenheden? Staat u, net als Amnesty International en een

groot aantal collega's hier – daarvan ben ik overtuigd –, achter de eis om het detentiecentrum op Guantanamo te sluiten? *(Opmerkingen bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Mevrouw de voorzitter, mijnheer De Loor, dames en heren, mijn beste wensen voor u allen. Ik wens u een vruchtbaar parlementair en politiek jaar.

Mijnheer De Loor, ik deel uw zorg inzake de mensenrechten, net als de hele Vlaamse Regering. Mensenrechten vormen trouwens een van de basiswaarden in het buitenlands beleid van de Vlaamse Regering. Leest u er het regeerakkoord en mijn beleidsnota maar op na: in het buitenlands beleid staan de mensenrechten, de fundamentele rechten en vrijheden, als basiswaarden voorop.

Het rapport waar u naar verwijst, ken ik. Het is een rapport van vijf deskundigen van de VN en het werd goedgekeurd door de Mensenrechtencommissie van de VN. In het rapport wordt geconcludeerd dat de detentie, de omstandigheden van de detentie en de procedures, of het ontbreken ervan, op Guantanamo Bay strijdig zijn met een aantal fundamentele rechten en vrijheden. De deskundigen stelden in de eerste plaats dat het internationaal recht wel degelijk van toepassing is op de detentie. De Mensenrechtencommissie concludeert aan de hand van het rapport dat een aantal fundamentele rechten niet verzekerd is, onder meer het recht om een aanhouding aan te vechten en het recht op een eerlijk proces. De uitvoerende macht van de VS is daarenboven zowel vervolger, rechter als uitvoerder. De Mensenrechtencommissie uit een aantal fundamentele bezwaren en doet een aantal aanbevelingen. Een van die aanbevelingen is de sluiting.

Ik ken ook het verzoek van Amnesty International om tot sluiting over te gaan, en er is ook de uitspraak van het Hooggerechtshof van de VS in de zaak van de voormalige chauffeur van Osama Bin Laden. In die uitspraak heeft het Hooggerechtshof niet de sluiting bevolen, maar wel gezegd dat in deze casus de conventies van Genève geschonden waren.

Op dit moment bestaat er wereldwijd en niet in het minst in de VS een sterke tendens tot de sluiting van deze 'gevangenis'. Het is zelfs een thema bij de voorverkiezingen in de VS. Sommige kandidaten spreken zich uit voor een sluiting. Colin Powell deed dat ook, zelfs al in een vrij vroeg stadium. Zelfs de Amerikaanse president heeft op een topontmoeting met de Europese Unie gezegd dat hij akkoord gaat met de vraag van de EU om de gevangenis te sluiten. Condoleezza Rice heeft zich in december nog uitgesproken voor een sluiting.

Dat is nog niet gerealiseerd. Ik neem me voor om dit waar nodig en nuttig aan te kaarten. Ik meen dat dat het meest

efficiënt gebeurt op het niveau van de EU. Dat is dus al gebeurd onder het Oostenrijkse voorzitterschap. Voor Vlaanderen lijkt het me de meest aangewezen weg om dit via het Belgische federale niveau daar opnieuw op tafel te leggen. Ik was al van plan om de minister van Buitenlandse Zaken te schrijven om een nieuwe interministeriële conferentie (IMC) bijeen te roepen. Ik zal vragen om dit punt op de agenda te zetten. Als de Belgische entiteiten daarover een akkoord bereiken, kunnen ze de vraag bezorgen aan het Europese voorzitterschap. De voorzitter van de Europese Raad moet het punt agenderen op de Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen. Dat lijkt me de meest geëigende weg.

De heer Kurt De Loor: Mijnheer de minister, zoals ik al zei, ben ik ervan overtuigd dat respect voor de mensenrechten het beste wapen is in de strijd tegen het terrorisme. Ik ben blij dat u die bekommernis deelt. Toch zou ik graag willen dat u meer actiegericht bent. Het is het moment van de waarheid door de primaries in de Verenigde Staten, zoals u zelf zegt.

Ik wil u nog een suggestie doen. U zou in het kader van uw buitenlandse bezoeken een overleg kunnen organiseren met ngo's en mensenrechtenorganisaties om het duidelijke signaal te geven dat ook Vlaanderen de mensenrechten hoog in het vaandel draagt. Ik zou er zelfs voor pleiten dat dat overleg op een systematische manier plaatsvindt.

De voorzitter: De heer Vrancken heeft het woord.

De heer John Vrancken: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, ik denk dat iedereen in dit half-rond pleit voor respect voor de mensenrechten.

Wat de heer De Loor vergeet, is om de grens naar Cuba eventjes over te steken. Hij zou de schending van de mensenrechten daar eens moeten aankaarten. We weten allemaal dat die rechten daar op flagrante wijze worden geschonden. Als we dat idee nog verruimen, kunnen we hetzelfde zeggen over China. Daar kennen we ook werk- en concentratiekampen waar de mensenrechten op de meest flagrante wijze worden geschonden. Ik hoor nooit een retoriek van een socialistische politicus over deze twee staten. Ik kan alleen maar besluiten dat de verontwaardiging selectief kan worden genoemd.

De voorzitter: Mevrouw Poleyne heeft het woord.

Mevrouw Sabine Poleyne: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, mensenrechten staan centraal in ons bilateraal buitenlands beleid. Mijnheer de minister, ik voel met u mee omdat wij regelmatig alle onrecht ter wereld op uw schouders leggen en u vragen om het aan te pakken. We moeten dat concreet en hanteerbaar maken.

We hebben daartoe de juiste instrumenten nodig. Ik ben blij dat u de IMC vernoemt en gaat samenroepen. Ik heb u in een schriftelijke vraag gevraagd of de conferentie nog regelmatig bijeen is gekomen in het voorbije jaar. Ik denk van niet.

Ik wil u oproepen om iets vaker samen te komen, zodat wat we hier in het parlement zeggen over het buitenlands beleid kan worden meegenomen naar het Belgische en het Europese niveau.

De voorzitter: De heer Glorieux heeft het woord.

De heer Eloi Glorieux: Mevrouw de voorzitter, mijn fractie en ik sluiten ons aan bij het pleidooi van de heer De Loor. Het is positief en correct dat de minister die problematiek op tafel wil gooien in Europa. Dat is het forum om deze zaken vanuit Vlaanderen aan te pakken. Dat steunen wij.

Misschien kan de minister op korte termijn een concrete stap zetten. Deze vrijdag brengen de parlementsleden op vraag van Amnesty International een bezoek aan de Amerikaanse ambassade. De minister zou deel kunnen uitmaken van onze delegatie. Wij zouden het als een eer beschouwen.

Minister Geert Bourgeois: Mijnheer De Loor, ik ga de dialoog met de mensenrechtenorganisaties aan. Ik ontloop die nooit. Ik had gepland om in Colombia een ontmoeting te hebben met een mensenrechtenorganisaties. U weet dat ik die reis heb moeten afbreken. Ik sta er altijd voor open, maar in de lijn van wat mevrouw Poleyn zegt, moeten we kijken wat vanuit Vlaanderen een effectieve manier van handelen is.

Mijnheer Glorieux, ik denk niet dat ik als minister moet deelnemen aan een parlementaire actie. Het parlement is het parlement. Ik doe als minister van Buitenlands Beleid wat ik meen te moeten doen. In allerlei contacten kaarten wij aan wat aangekaart moet worden. Het is goed om die zaken gescheiden te houden: elk zijn verantwoordelijkheid.

De heer Kurt De Loor: Mijnheer Vrancken, concentratiekampen hebben we hier jaren geleden ook gekend. Het waren dikwijls geloofsgenoten van u die daarvoor verantwoordelijk waren. *(Opmerkingen bij het Vlaams Belang)*

De heer John Vrancken: Dat pik ik niet, mijnheer De Loor. Dat pik ik niet!

De heer Kurt De Loor: Voor wat betreft uw verhaal over Cuba, kunnen we de mensenrechtenrapporten van Cuba en de Verenigde Staten misschien eens naast elkaar leggen.

De heer John Vrancken: Dat kunnen we inderdaad doen.

De heer Kurt De Loor: We zullen zien wat het dikste dossier zal zijn. Het is wel frappant dat de VS onder de noemer 'war on terror' net mensenrechten schenden om het terrorisme tegen te gaan. In feite is dat een veel grotere bedreiging dan het terrorisme zelf. Ik weet waar in Cuba echte schendingen van de mensenrechten gebeuren: dat is in Guantanamo. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Het incident is gesloten.

MOTIE VAN ORDE

Opheldering over de stand van zaken

De voorzitter: Dames en heren, bij toepassing van artikel 46 van het Reglement heeft de heer Dewinter bij motie van orde het woord gevraagd.

De heer Filip Dewinter: Mevrouw de voorzitter, ik wil vragen dat u de zeer beledigende uitspraken van de heer De Loor ten aanzien van de heer Vrancken en mijn fractie wil laten schrappen uit het verslag.

Ik kan niet aanvaarden dat een lid van mijn fractie hier wordt vergeleken met geloofsgenoten die de concentratiekampen in nazi-Duitsland zouden hebben georganiseerd. Dat is onoorbaar. Het valt niet te tolereren dat een dergelijke uitspraak hier in het parlement gebeurt, ten aanzien van een democratisch verkozen collega.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

De heer Kurt De Loor: Mevrouw de voorzitter, ik neem geen woord terug van wat ik daarnet heb gezegd. *(Rumoer. Opmerkingen bij het Vlaams Belang)*

De heer John Vrancken: Ik dien klacht in bij de bevoegde instanties.

De voorzitter: Dat is genoteerd, mijnheer Vrancken.

Het incident is gesloten.

ACTUELE VRAAG van de heer Eric Van Rompuy tot de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering, over een onderzoek van de Europese Commissie naar de taalvereisten in de Vlaamse Wooncode en de toewijzing van gemeentelijke kavels in de gemeente Zaventem

De voorzitter: De heer Van Rompuy heeft het woord.

De heer Eric Van Rompuy: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, sinds 1 januari is de Wooncode in het sociaal huurbesluit van toepassing, en meer specifiek een bepaling dat bij toewijzing van sociale huurwoningen de taalkennis ook in rekening wordt gebracht. Het is niet zo dat men Nederlands moet spreken, maar men moet inspanningen doen om de taal te beheersen. Dit past in de overtuiging dat taal een belangrijke factor is van sociale integratie: communicatie is immers belangrijk om in een bepaalde omgeving sociaal te kunnen functioneren.

Dat is een heel belangrijk principe van het inburgeringsbeleid dat in heel Vlaanderen gevoerd wordt. Het is een element van sociale cohesie. In de gemeente Zaventem hebben wij bij de verkoop van kavels die principes van communicatie en integratie ook toegepast. Die principes zijn belangrijk. Als men bepaalde gronden verkoopt aan een zeer lage prijs – de helft van de marktprijs – dan mag men in ruil een inspanning vragen inzake integratie.

Ik ben ongerust omdat wij in de pers moeten lezen dat de Europese Commissie daar vragen bij heeft of zelfs een onderzoek zou hebben ingesteld. Die geruchten komen vaak voort uit Franstalige kringen in Europa. Zij voeren een politiek om systematisch bepalingen die betrekking hebben op integratie verdacht te maken. Het sociaal huurbesluit is betwist door de Franse Gemeenschap en door het Waalse Gewest. Men probeert nu de Europese Commissie in te schakelen in verband met de Vlaamse Wooncode.

Mijnheer de minister, kunt u mij zeggen met welke richtlijn de principes waar de sociale huurbesluiten op gebaseerd zijn met betrekking tot taal als factor van integratie in strijd zijn? Men spreekt over de richtlijn van 2004 in verband met de vrijheid van verkeer en verblijf van inwoners. Dat heeft natuurlijk niets te maken met het sociaal huurbesluit en de voorwaarden, omdat er geen onderscheid wordt gemaakt tussen burgers. Iedereen kan zich immers vrij vestigen en kan vrij opereren in de gemeenschap. Er wordt alleen gevraagd om een bepaalde inspanning van sociale integratie te leveren. Het woord ‘verblijf’ wordt in die richtlijn absoluut niet geïnterpreteerd als huur of als koop.

De principes bij de ingang van de Vlaamse Wooncode sinds januari zijn er, en ze zijn niet discriminatoir. Ik zou ook graag hebben dat ze hier bevestigd worden ten aanzien van wat vanuit Europa zou komen. Klopt het dat men een onderzoek start? Welke principes lagen aan de basis? Het zou goed zijn mocht het Vlaams Parlement dat uit uw mond horen.

De voorzitter: Minister Keulen heeft het woord.

Minister Marino Keulen: Mijnheer Van Rompuy, een tijdje geleden heeft mijn kabinetschef een telefoontje

gekregen van mevrouw Herrera. Zij is juriste en is verbonden aan het kabinet van Europees Commissaris Frattini. Zij is binnen de Europese Commissie belast met een onderzoek naar de Vlaamse Wooncode.

Mevrouw Herrera had in de media gelezen over de maatregelen in Zaventem en ze vroeg of de gewijzigde wooncode dan ook betrekking had op de koopsector. Mijn kabinetschef heeft daar naar waarheid op geantwoord dat die maatregelen alleen betrekking hebben op de sector van de sociale huur. We moeten daar geen doekjes om winden, dat is de beslissing die we hier samen genomen hebben.

Los van deze casus wil ik ook meegeven, collega's, dat Europa op dit ogenblik alles wat wij doen in de schoot van de Vlaamse Regering op de voet volgt. Ik heb maandag jongstleden een brief gekregen van de Raad van Europa omtrent de niet-benoeming van de drie burgemeesters in Kraainem, Linkebeek en Wezembeek-Oppem. Men wou weten wat mijn motieven zijn om de burgemeesters niet te benoemen en ‘of de sanctie in verhouding staat tot de gepleegde fouten’, zoals het in de brief geformuleerd stond. Wij gaan daar een sluitend antwoord op geven. Ik heb een sterk dossier en ik hoef daar dus geen enkele schrik voor te hebben, maar dit geeft toch aan dat Europa alles wat wij hier doen en laten nauwgezet volgt.

Mijnheer Van Rompuy, ik kom terug bij de gewijzigde wooncode. De maatregelen hebben zoals gezegd betrekking op de sector van de sociale huur. We zijn in dat dossier niet over één nacht ijs gegaan, en de collega's die erbij betrokken waren, weten dat.

Dat we spreken over inspanningsverbintenissen en niet over resultaatsverbintenissen, heeft alles te maken met het Europese kader maar ook met het Belgische Grondwettelijk Hof. De non-discriminatiebeginselen liggen aan de basis van de Belgische wetgeving en van de Europese wetgeving. Wat zegt Europa? Wanneer men sociale voordelen of rechten creëert, dan moeten die gelden voor alle Europese burgers binnen de ruimte van de Europese Unie. Men mag noch rechtstreeks noch onrechtstreeks discrimineren. Wanneer een voordeel zoals een goedkope bouwkael enkel geldt voor de Vlamingen en niet voor de rest van de inwoners van de Europese Unie, dan is er sprake van rechtstreekse discriminatie. Men wordt dan geconfronteerd met de Europese instanties. Er is sprake van onrechtstreekse discriminatie wanneer bijvoorbeeld een taalttest wordt afgenomen om na te gaan of een bepaalde persoon zich in het Nederlands kan uitdrukken. Vandaar dat we in de Wooncode, binnen de sector van de sociale huur, geen testen organiseren omdat dan via een omweg duidelijk wordt dat de Vlamingen en de Nederlanders wel in aanmerking komen en de rest van de Europese Unie niet of veel moeilijker.

Dat is het kader waar ook Zaventem zich moet aan houden. Ik heb die maatregel niet formeel goedgekeurd. Dat is gebeurd op het niveau van de gouverneur. Wanneer u me dus vraagt wat de toetssteen is, dan moet u zorgen dat u steeds het hoofd kunt bieden aan de kritische toets van de non-discriminatiebeginselen die los staan van specifieke richtlijnen. U kent zelf de inhoud van de maatregelen die u hebt genomen om een betaalbare bouwpolitiek te organiseren voor een aantal mensen dat daar geboren en getogen is.

Binnen Europa kent men het begrip nationaliteit niet meer. Daar gelden voordelen en rechten voor alle Europese burgers binnen de ruimte van de Europese Unie. Wat de verdediging betreft van de gewijzigde Wooncode inzake sociale huur, hebben we een sterk dossier. We spreken dan ook over inspanningsverbintenissen en niet over resultaatsverbintenissen. Om die reden voorzien we ook in gratis cursussen Nederlandse tweede taal voor de duurtijd van 240 uur. Op het einde van de rit worden er geen proeven afgenomen, precies om discriminatie te vermijden. Daarmee zouden alle goede bedoelingen overboord worden gegooid.

De heer Eric Van Rompuy: Mijnheer de minister, de bepalingen die zijn opgenomen in dat reglement zijn letterlijk die uit het socialehuurbesluit. Het gaat dus niet alleen over Nederlands spreken maar voornamelijk over een inspanning zonder resultaatsverbintenis. Het is belangrijk dat men zijn bereidheid tot integreren toont. Dat is letterlijk overgenomen uit de Wooncode.

De voorzitter: De heer Vermeiren heeft het woord.

De heer Francis Vermeiren: Ik wil dit debat niet focussen op de gemeenten. Het is al decennialang de bedoeling in eerste instantie respect te hebben voor elk individu en de cultuur van elk individu. Hoe wordt dat het best in de hand gewerkt? Dat respect moet wederzijds zijn en moet, indien het niet bestaat, worden aangekweekt. Tegelijkertijd moet een dialoog worden uitgelokt tussen burgers.

Ik heb verscheidene bizarre persberichten uit verscheidene landen en in verschillende talen kunnen lezen. De zaken worden verkeerd voorgesteld. Er wordt niet gediscrimineerd. Ik wens duidelijk te stellen dat de enige bedoeling is om de mensen beter met elkaar te leren leven, er voor te zorgen dat ze respect hebben voor de streek waar ze wonen en dat ze op de beste en meest vreedzame manier met elkaar omgaan.

De voorzitter: De heer Demesmaeker heeft het woord.

De heer Mark Demesmaeker: Ik sluit me daar volledig bij aan. We moeten niet bang zijn voor welk onderzoek dan ook door Europa. Er zijn trouwens precedents in Europa, onder andere in Jersey, in Ierland in de Gaeltachts, de gebieden waar Gaelic wordt gesproken, waar

gelijkaardige non-discriminatoire maatregelen werden getroffen.

Het besluit dat in Zaventem werd genomen, kan model staan voor andere gemeenten in de Vlaamse Rand rond Brussel en elders.

Minister Marino Keulen: Ik weet niet of er een Europees onderzoek wordt gevoerd inzake de maatregelen in Zaventem. Ik kan alleen maar zeggen dat die mevrouw Herrera naar ons heeft gebeld om te weten of het alleen om de sociale huurwoningen gaat of ook om de koopsector. We hebben die verduidelijking gegeven. Eventueel kan er een onderzoek volgen.

Ik wil u ook aan herinneren aan wat we zelf over de Wooncode hebben afgesproken. De code is in werking getreden op 1 januari 2008 voor de sector van de sociale huur. In de regering en het parlement is meegedeeld dat we na een aantal maanden de werking ervan zullen evalueren en dat wordt nagegaan hoe we in Vlaanderen eventueel maatregelen kunnen opstellen voor de koopsector. We zullen er daarbij steeds voor zorgen dat we geen problemen hebben met Europa en met het Belgisch Grondwettelijk Hof inzake de non-discriminatie. Dat is een zeer gevoelige materie. Soms wordt daartegen gezondigd, ook al zijn de bedoelingen niet slecht.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

ACTUELE VRAAG van de heer Filip Dewinter tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over het standpunt van de Vlaamse Regering ten aanzien van de nota van federaal premier Verhofstadt betreffende de staats-hervorming

De voorzitter: De heer Dewinter heeft het woord.

De heer Filip Dewinter: Mijnheer de minister-president, collega's, Guy Verhofstadt is back. Hij is niet alleen onverwacht terug eerste minister geworden. Wellicht tot groot ongenoegen van de CD&V-N-VA-fractie, en zeker tot de onze, leidt hij nu ook de besprekingen betreffende de staats-hervorming.

Mijnheer de minister-president, de convergentienota staat toch wel in schril contrast met de door u ooit bepleite copernicaanse omwenteling. Hij zegt dat hij de versterking van de federatie wil door middel van convergentiecriteria. U wilt eigenlijk dat de federale overheid zich dienstbaar zou opstellen ten opzichte van de deelstaten en niet omgekeerd.

Maar er is meer. Als we de resoluties van het Vlaams Parlement van maart 1999 als uitgangspunt nemen, zien we dat daarin wordt gepleit voor de overheveling van de personenbelasting, voor de overheveling van de gezondheidszorg, van de kinderbijslag en de financiering ervan, voor fiscale autonomie. Dat zijn allemaal zaken die we op geen enkel moment in de negentien bladzijden tellende nota terugvinden.

Als kers op de taart vindt premier Verhofstadt ook dat we het BHV-dossier nog eens moeten heronderhandelen. Er komt een inschrijvingsrecht voor de Franstaligen uit de Rand in Brussel. En men wil ook zowaar een federale kieskring voor het federale parlement. Daarmee hollen we natuurlijk de splitsing van BHV ongeveer volledig uit. De Franstaligen zullen zich immers niet alleen kandidaat kunnen stellen tot tegen Leuven en Mechelen, ze kunnen dat dan doen in heel Vlaanderen. Het inschrijvingsrecht voor Franstaligen uit de Rand is natuurlijk een aantasting van het territorialiteitsprincipe.

Deze nota staat haaks op alles wat de meerderheidspartijen hier ooit hebben beslist en op wat in de beruchte resoluties van het Vlaams Parlement staat neergeschreven. Desondanks stel ik bij de verschillende partijen een zeker enthousiasme vast. Open Vld, de partij van premier Verhofstadt, is uiteraard bijzonder enthousiast en staat volledig achter de nota. De sp.a is niet helemaal afkerig. Sinds hij voorzitter van CD&V is geworden, kan voor de heer Schouppe alles. Hij heeft alle principes overboord gegooid. Zo kennen we de heer Schouppe natuurlijk. Hij is zelfs gematigd tevreden over de uitgangspunten van premier Verhofstadt.

Mijnheer de minister-president, wat is uw standpunt? Zult u de eer van het Vlaams Parlement of toch minstens de geloofwaardigheid van de resoluties van het Vlaams Parlement blijven verdedigen? Wilt u dit alles overboord gooien en de logica van de convergentienota van premier Verhofstadt bijtreden? U zult alvast moeten toegeven dat premier Verhofstadt er een potje van heeft gemaakt. We krijgen een hutsepot met slechte ingrediënten en een slechte smaak voorgeschoteld. Ik hoop dat u zich hier krachtig tegen zult verzetten, dat u iedereen aan de resoluties van het Vlaams Parlement zult herinneren, dat u de door u ooit verdedigde copernicaanse omwenteling gestand zult doen en dat u zich tegen de convergentienota van premier Verhofstadt zult keren.

Ik heb vernomen dat de beruchte conventie, waar u ook aan zult deelnemen, op 15 januari met een vergadering in de Senaat zal aanvangen. Op dat ogenblik zullen we uw standpunt moeten kennen. Dit standpunt moet vrij zijn van hypocrisie. Aan de overkant van de straat, in het federale parlement, neemt iedereen een spreidstand aan. De meerderheidspartijen verklaren daar het tegendeel van wat ze in het Vlaams Parlement en in de Vlaamse Regering verklaren. Welk standpunt zult u tijdens de

conventie verdedigen? Wat is uw mening over de bijzonder schadelijke en destructieve convergentienota van premier Verhofstadt? (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: Minister-president Peeters heeft het woord.

Minister-president Kris Peeters: Mevrouw de voorzitter, er is blijkbaar een misverstand ontstaan. Ik zal dinsdag de start van die werkgroep niet bijwonen. De Vlaamse Regering maakt geen deel uit van de Octopuswerkgroep en zal tijdens de vergaderingen van die werkgroep bijgevolg geen standpunt innemen. Als ik me niet vergis, is de samenstelling van de werkgroep overigens opgenomen in het persbericht dat Belga deze middag heeft verzonden.

Ik heb deze ochtend een onderhoud met vicepremier Leterme gehad. We hebben het heel nadrukkelijk over de betrokkenheid van de Vlaamse Regering en van de deelstaten in het algemeen gehad. De vicepremier heeft me die betrokkenheid gegarandeerd. Er zal op regelmatige tijdstippen overleg met de Vlaamse Regering worden gevoerd.

Het gaat hier overigens om een persoonlijke nota van premier Verhofstadt. (*Opmerkingen van de heer Joris Van Hauthem*)

Het is duidelijk niet mijn nota. Het is een nota van premier Verhofstadt. Hij heeft verklaard dat hij een persoonlijke nota heeft ingediend. Ik ga er trouwens van uit dat nog andere nota's zullen volgen.

Mijns inziens is de nota van premier Verhofstadt verdienstelijk. Ze vormt een synthese van alle punten die tot op heden zijn bekeken of besproken. Vanuit die invalshoek heeft de nota haar verdiensten. Voor het overige kies ik mijn woorden zeer zorgvuldig. Vanuit het oogpunt van het Vlaams regeerakkoord en van de door de heer Dewinter aangehaalde resoluties van het Vlaams Parlement bevat deze nota heel wat onvolkomenheden.

Ik ben verrast door en bezorgd om de Waalse reacties op de nota van premier Verhofstadt. In mijn ogen is deze nota verdienstelijk, maar onvolkomen. Er zijn nog heel wat onvolkomenheden. Ik vind het beangstigend dat de Waalse reactie vooral luidt dat de inhoud van de nota onaanvaardbaar is. Een aantal voor ons essentiële elementen zijn immers niet in deze nota opgenomen. Ik vraag me af waar we zullen uitkomen.

Er is in dit parlement door verschillende sprekers in het verleden gepleit voor artikel 35, de copernicaanse omwenteling. In dit artikel, wat maar een instrument is, zit de filosofie dat alles naar de regio's gaat en dat we dan

kijken wat er het best op federaal niveau gebeurt. Ik vind dat een interessante benadering, maar voor mij – en ik denk ook voor u – telt het resultaat. De sociaaleconomische hefboomen waar Vlaanderen al heel lang naar vraagt, moeten uiteindelijk binnen onze bevoegdheden komen.

Het is heel belangrijk dat de Vlaamse Regering betrokken wordt en met de vicepremiers heel duidelijke punten formuleert. De nota-Verhofstadt is verdienstelijk, maar kan de toets niet doorstaan en bevat heel wat tekortkomingen. Ik ga ervan uit dat we dit verder zullen opvolgen en dat we in onze standpunten en reacties heel duidelijke taal zullen spreken.

De heer Filip Dewinter: Mijnheer de minister-president, ik heb uw antwoord gehoord. U zegt dat de nota verdienstelijk is, maar onvolkomen. Neen, deze nota is onaanvaardbaar indien we als uitgangspunt de resoluties van het Vlaams Parlement van maart 1999 blijven gestand doen. ‘Onvolkomen’ is voor mij een veel te brave, veel te zachte uitdrukking als afkeuring van deze nota. Ik ben vooral verontrust door de permanente hypocrisie en spreidstand van de meerderheidspartijen hier ten aanzien van de nota.

De voorzitter van CD&V zegt dat dit een nuttige bijdrage is aan het debat en dat sommige hefboomen volledig parallel lopen met wat Leterme had besproken tijdens de onderhandelingen. Hij vindt het een interessant en belangrijk document. Ik noem dat geen afkeuring, integendeel. Het is een positieve evaluatie. U gaat een beetje verder door te zeggen dat de nota onvolkomen is, maar niet veel meer. Mevrouw Gennez spreekt van een constructieve basis voor verdere dialoog en discussie over de staatsherovoming. Open Vld gaat nog verder en spreekt van een belangrijk document en een goede constructieve poging om de communautaire tegenstellingen te overstijgen. Hiermee ligt een totaalvoorstel op tafel, zegt Open Vld, waar voor iedereen eten en drinken in zit.

Zijn dat dan dezelfde Open Vld, dezelfde sp.a en dezelfde CD&V die het Vlaamse regeerakkoord hebben ondertekend waarin staat dat de resoluties van 1999 de uitgangspunten zijn en waarvan u altijd komt vertellen dat ze te nemen of te laten zijn? U zegt dat de Vlaamse Regering daarmee naar de onderhandelingen, conventie en aanverwanten trekt. Ik weet het niet meer. Die schizofrenie, die hypocrisie die we hier al zo lang meemaken en die schadelijk is voor datgene wat we uiteindelijk willen bereiken, moet ophouden. Er moet een einde komen aan de spreidstand waarbij men hier zwart zegt en aan de overkant wit.

Mijnheer de minister-president, ik ben blij dat u zegt ‘onvolkomenheden’, maar ik had van u een krachtadiger reactie verwacht. Deze nota is en blijft voor ons en ik hoop ook voor u – ik denk dat dit diep in uw binnenste ook zo is – onaanvaardbaar. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Caluwé heeft het woord.

De heer Ludwig Caluwé: Mevrouw de voorzitter, ik sluit me aan bij de minister-president. De nota bevat verdienstelijke elementen, maar houdt een bijzonder gevaar in als we naar enkele reacties kijken. Ik verwijs naar de wijze waarop een groot gedeelte van de Frans-taligen erop reageert en haar beschouwt als het Vlaamse standpunt. We moeten er uitdrukkelijk op wijzen dat dit volstrekt niet het geval is. De nota levert een bijdrage aan het debat, maar is uiteraard niet het Vlaamse standpunt als dusdanig. Er staan verdienstelijke elementen in met betrekking tot de bevoegdheden, maar ze is onvolkomen.

Wat in onze resoluties staat en ook wat we de afgelopen maanden inzake gezondheidszorg hebben besproken, is ruimer dan wat in die nota staat. Dat is een eerste punt.

Ten tweede: wat de instellingen betreft, is dit ruim onvoldoende. De federale kieskring, de paritaire samenstelling van de Senaat, het samenvallen van de verkiezingen, de kleine lettertjes over de taalwetgeving en dergelijke: het zijn zaken waar we ten eerste moeten op letten. Verder is er het standpunt van de Franstaligen die deze nota voorstellen als een samenvatting van het Vlaamse standpunt waar zij dan moeten op afdingen. Dat is volstrekt niet juist. Dit is een bijdrage aan het debat. De tekst ligt mee op tafel, maar verwoordt zeker niet het Vlaamse standpunt.

De voorzitter: De heer Gatz heeft het woord.

De heer Sven Gatz: Uw afwijzing, mijnheer Dewinter, verrast ons natuurlijk niet. U bevindt zich in goed gezelschap: ook een aantal belangrijke Franstalige partijen hebben de nota afgewezen. Hun afwijzing is inmiddels wat afgezwakt, maar ze zijn toch helemaal ontevreden over de tekst. Dergelijke afwijzing is meestal het kenmerk van een goede communautaire nota. *(Rumoer en gelach bij het Vlaams Belang)*

Als langs beide kanten van de taalgrens ernstige kanttekeningen worden gemaakt bij serieuze pogingen om dit land een nieuw federaal evenwicht te bezorgen, dan gaat het meestal om goede initiatieven. De heer Dewinter heeft trouwens bewust de zinnen over een grotere fiscale autonomie en een grotere autonomie op het vlak van de personenbelasting niet vermeld. Dat zijn elementen die wel degelijk in de nota staan.

U zweert bij de resoluties zoals een ayatollah bij zijn heilige schriften, maar u hebt wel nog nooit iets verwezenlijkt. Wij zullen dat wél doen. *(Rumoer bij het Vlaams Belang)*

Wij zullen dat wel doen, omdat onze partij in haar rangen staatsmannen telt. We zijn trouwens niet de

enige partij die dat kan claimen. Onze staatsmannen gooien zich met een visie in de strijd, en ze behalen resultaten. Dat is wat premier Verhofstadt heeft gedaan, en daarvoor verdient hij ons respect. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: De heer Peumans heeft het woord.

De heer Jan Peumans: De minister-president is een wijs man. Hij heeft, zoals de heer Caluwé, gezegd dat deze nota een bijdrage is aan het debat. Het is geweten dat de heer Dewinter gewoon de kranten leest. Hij zegt dan dat de heer Schouppe dit heeft gezegd en iemand anders weer iets anders enzovoorts. Ik heb de moeite gedaan om de nota-Verhofstadt in haar geheel door te lezen. Het debat zal volgende week worden gevoerd waar het moet worden gevoerd, en deze nota is daartoe een bijdrage.

Ik ben blij dat de heer Dewinter zich over het standpunt van N-VA ongerust maakt, al is dat natuurlijk schijnheilig van hem. Hij zou immers niet liever zien dan dat we eens goed op onze bek gaan. Dat is het enige wat hem interesseert. Wat er met Vlaanderen gebeurt, interesseert hem eigenlijk niet. (*Rumoer bij het Vlaams Belang*)

In de nota staan positieve zaken. Wat er staat over de homogene bevoegdheidspakketten, is knap van de interim-premier. Er staan evenwel ook zaken in die totaal onaanvaardbaar zijn. Ik zal dus het debat in de Octopuswerkgroep afwachten en dan onderzoeken waar het allemaal naartoe gaat.

De voorzitter: De heer Verstrepen heeft het woord.

De heer Jurgen Verstrepen: Over de nota van Verhofstadt wil ik het eigenlijk niet hebben, want het woord zegt het zelf: het is maar een nota. En we weten wat er gebeurt met datgene wat Verhofstadt op papier zet. Herinner u de Burgermanifesten: meestal blijft er niets van over, tenzij de bladvulling. (*Rumoer bij Open Vld*)

Ik wil het dus niet hebben over die nota. Maar ik heb daarnet op het radionieuws gehoord dat u vraagt dat de Vlaamse Regering kan deelnemen aan de Octopuswerkgroep. U wilt dus mee in het overleg. Mijn vraag is dan wat u gaat doen als u niet wordt geraadpleegd. Wat dan? Ik vraag u al een tijdje of u de resoluties gaat handhaven. U zegt van wel. Ik geloof u niet maar het tegendeel is nog niet bewezen. Ik kijk vooruit. Als u niet wordt geraadpleegd, wat is dan uw volgende stap?

Minister-president Kris Peeters: Ik heb de vraag gesteld om betrokken te worden als Vlaamse Regering. De betrokkenheid is gegarandeerd door vicepremier Yves Leterme. Die betrokkenheid komt er niet via de Octopuswerkgroep. De Vlaamse Regering maakt daar geen deel van uit. Maar er zal rechtstreeks met de vice-

premiers overlegd worden. Rechtstreeks dus en niet via de Octopuswerkgroep.

Ik heb een tijdje geleden in dit parlement gezegd dat men maar doet in die werkgroep, maar dat ik als Vlaamse Regering daar wel rechtstreeks bij betrokken wil worden. Dat is duidelijk. Waar het op aankomt, is het resultaat. Er is tussen u, mijnheer Dewinter, en mij enig verschil in de werkwijze om tot een maximaal resultaat te komen. U hebt daar een duidelijke visie over. Ik denk dat we met veel geduld en duidelijke standpunten op het juiste moment een maximaal resultaat zullen behalen. Het zal veel werk vragen. U zult me daarover nog wel een paar keer een actuele vraag stellen.

De heer Filip Dewinter: Ik heb nog drie korte opmerkingen. Eerst en vooral heb ik de indruk dat men in de klassieke val van de Franstaligen loopt. Men gebruikt het feit dat de Franstaligen altijd en tegen alles 'non' zeggen, nu als een argument om de lat voor onszelf nog veel lager dan ooit te leggen. In plaats van zelf maximalistisch te zijn, doet men net datgene wat de Franstaligen willen en bereidt men de buiklanding voor die men zal maken met Pasen. Pas toch eens dezelfde strategie toe als de Franstaligen. Zij zeggen nu al sowieso 'non'. Durf dat ook eens te doen en leg de lat zo hoog mogelijk in plaats van nu al de lat maximaal laag te leggen.

Ten tweede, de staatsmannen. Van zodra men rond die onderhandelingstafel komt te zitten, gedraagt men zich telkens als een staatsman, maar dan wel als een Belgische staatsman. Altijd in functie van de Belgische belangen. Altijd in functie van die belangen die niet de Vlaamse belangen zijn. Het is alsof er een soort virus rond die onderhandelingstafel waart dat ervoor zorgt dat men alles onmiddellijk verbrandt wat men in het verleden aanbeden heeft en alleen nog de Belgische belangen dient. Dan ben ik liever geen staatsman. Dan ben ik liever een rebel of noem het een revolutionair of een staatsgevaarlijk individu of een inciviek, maar alleszins iemand die trouw is aan datgene wat hij in het verleden heeft verklaard en aanbeden. En dat is alles behalve een Belgisch staatsman en daar ben ik nog fier op ook. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

Ten derde moet men bij de N-VA en CD&V toch eens goed nadenken over de convergentienota die men als uitgangspunt gebruikt. Men is in snelheid genomen. Het is Verhofstadt die de dans leidt en niet Leterme en al zeker niet minister-president Kris Peeters. Het is Verhofstadt die de leiding neemt. Hij zet de bakens uit. Hij heeft een nota klaar die als onderhandelingsbasis zal gebruikt worden. Niemand anders. Hij is trouwens eerste minister en niet Leterme, die er nog maar wat bij hangt in de hoop met Pasen zelf eerste minister te kunnen worden. Ik heb de indruk dat dit de enige bekommernis is die nog overeind blijft op dit moment.

We hebben zo lang gevochten voor de splitsing van Brussel-Halle-Vilvoorde en hebben dat goedgekeurd in de Kamer. Nu zegt men dat men dat opnieuw gaat onderhandelen, een federale kieskring wil maken, waarbij de Franstaligen niet alleen tot Leuven en Mechelen, maar tot aan de kust kandidaat zullen zijn. Men gaat hen nog inschrijvingsrecht geven ook en het territorialiteitsprincipe overboord gooien. Waarom hebben we dan de splitsing van Brussel-Halle-Vilvoorde in de praktijk doorgevoerd, mijnheer Demesmaeker? Leg me dat eens uit. We hollen de splitsing van Brussel-Halle-Vilvoorde volledig uit door dit allemaal in de praktijk te brengen.

De convergentienota van Verhofstadt is in de praktijk nog vele malen erger dan het fameuze Egmontpact van eertijds, waartegen we, mijnheer Van Rompuy, nog samen betoogd hebben, tegen het inschrijvingsrecht voor de Franstaligen en tegen federale kieskringen. *(Opmerkingen van de heer Eric Van Rompuy)*

De convergentienota van Verhofstadt is het Egmontpact en het Lambermontakkoord in het kwadraat en voor ons, en ik hoop ook voor u, totaal onaanvaardbaar. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

Minister-president Kris Peeters: Mijnheer Dewinter, het valt me op dat u, als ik zeg dat het een persoonlijke nota is en waarschijnlijk een van de eerste nota's die gaan volgen, meer gewicht geeft aan deze nota dan echt noodzakelijk. *(Opmerkingen bij het Vlaams Belang)*

De premier zegt zelf dat het een persoonlijke nota is.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

ACTUELE VRAAG van de heer Jan Penris tot mevrouw Kathleen Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen, over het recente voornemen van Waals minister Daerden om alsnog eenzijdig een wegenvignet in te voeren

ACTUELE VRAAG van de heer Jan Peumans tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over het recente voornemen van Waals minister Daerden om alsnog eenzijdig een wegenvignet in te voeren

De voorzitter: De heer Penris heeft het woord.

De heer Jan Penris: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister-president, collega's, mijnheer Daerden heeft het weer gedaan. Als ik de tel kan bijhouden, is dat de vierde keer deze legislatuur. Hij heeft aangekondigd dat hij een wegenvignet op het Waalse grondgebied gaat invoeren.

Het is een heel simpel wegenvignet, een papieren wegenvignet. Op zich is daar niets op tegen. Mijnheer de minister-president, als ik het regeerakkoord lees, meen ik te mogen vaststellen dat ook uw meerderheid voorstander was van een of andere vorm van een wegenvignet, gecompliceerd of eenvoudig.

Mijnheer Daerden heeft er deze keer aan toegevoegd dat hij het desnoods eenzijdig doet. In het verleden was hij iets bescheidener en ging hij nog overleggen, eerst met zijn eigen regering, neem ik aan, die, als het erop aankwam, ook iets bescheidener was en nog altijd de formule van de Bundestreue handhaafde.

In onze Grondwet staat ingeschreven dat men regionaal bepaalde fiscale maatregelen kan nemen met betrekking tot het gebruik van de wegeninfrastructuur, maar dat het in overleg moet gebeuren met de andere overheden in dit land. Dat was de reden waarom Wallonië de voorbije drie jaar niet eenzijdig een maatregel heeft genomen.

Moeten we mijnheer Daerden ongelijk geven? Ik denk het niet. Mijnheer Daerden werd op de vingers getikt door het Rekenhof, dat heeft vastgesteld dat het wegennet in Wallonië er enorm belabberd aan toe is. Dat heeft hem op een zondagmorgen wakker geschud. Hij heeft dan verklaringen afgelegd in de Waalse pers, vooral op televisie. Hij moest toegeven dat er iets aan de hand is met het wegennet, maar hij wil eraan werken. Maar om dat te doen heeft hij centen nodig en die heeft hij niet. Hij wou die centen vinden via de inkomsten uit de invoering van het wegenvignet.

Minister-president Kris Peeters: Dus ik heb het gedaan, eigenlijk.

De heer Jan Penris: Dat zegt de heer Daerden inderdaad met zoveel woorden. Mijnheer de minister-president, niet alleen u hebt het gedaan, wij allemaal hebben het gedaan. De Vlamingen liggen dwars, maar ze zouden niet moeten dwarsliggen, want ook zij zijn voorstander van de invoering van een belasting van ons wegennet, met name een wegenvignet, dat in het regeerakkoord stond, maar daar stapt men nu vanaf.

Nu hebben we die eenzijdige verklaring van minister Daerden, die ons uiteraard doet bibberen van de schrik, mevrouw Berx. Hoe gaan we daarmee om? Op 17 januari wordt over dit onderwerp op Beneluxniveau overlegd. Het is gepast dat we weten met welke argumenten en standpunten de Vlaamse Regering naar dat overleg zal gaan. Zult u vasthouden aan uw oorspronkelijke regeerverklaring en zult u alsnog een wegenvignet op een simpele of gesofisticeerde manier invoeren? Zult u dat niet doen? Zult u, zoals uw voorganger, de heer Letermé, heeft beloofd in Nederland, op een meer beschaafde manier de dingen organiseren en gaat

u over tot de invoering van een systeem van rekeningrijden? Of zult u de piste van de heer Daerden volgen? We zouden het graag weten. De tijd dringt. Er is een politiek signaal vanuit Wallonië gegeven, wat ons niet moet doen bibberen, maar waar we toch rekening mee mogen houden. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: De heer Peumans heeft het woord.

De heer Jan Peumans: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister-president, de heer Penris heeft het probleem goed gesitueerd. Minister Daerden, waar ik overigens een zekere sympathie voor heb, kan onverwachts uit de hoek komen en stellingen poneren waarvan hij heel goed beseft wat hij zegt. Aan het wegvignet hebben we in de commissie voor Openbare Werken heel veel tijd en energie besteed. We hebben er trouwens laatst naar aanleiding van een vraag van de heer Glorieux nog eens een klein debat over gevoerd. Het Rekenhof heeft gezegd dat het Waalse wegnen er op een aantal plaatsen slecht bijligt. Dat is inderdaad zo, maar het mag ook eens gezegd worden dat de Walen door een systeem van alternatieve financiering het voorbeeld hebben gegeven door het in orde brengen van een aantal autosnelwegen, bijvoorbeeld de E25 Namen-Luxemburg. Op een alternatieve wijze is een stuk van het wegnen in orde gebracht. Daar rijden ontzettend veel Nederlanders met een caravan en veel vrachtwagens over, die Vlaanderen en Wallonië gebruiken als transitland. We kunnen de vraag stellen welke maatregelen men op korte termijn kan nemen om te komen tot bijkomende financiële middelen.

Het wegvignet is uitgesteld. Wat ons bijzonder interesseert is het volgende. Op 17 januari zult u uw Beneluxcollega's ontmoeten. We hebben het er in de commissie al over gehad. De Nederlandse minister Eurlings heeft een heel duidelijk standpunt ingenomen. Hij wil gaan naar een slimme kilometerheffing, eerst voor vrachtwagens en dan voor auto's. De vraag is of dat proces zal worden versneld. Dat is wat minister Daerden vraagt. Ik denk niet dat monsieur Daerden zal overgaan tot het eenzijdig invoeren van het wegvignet. Hij heeft wel een punt: tot nu toe hebben we 3 tot 4 jaar verloren en we hadden nu al kunnen beginnen met het invoeren van een of ander systeem. In het buitenland worden systemen overigens op een heel goede manier toegepast. De slimme kilometerheffing wordt bijvoorbeeld in Duitsland al voor vrachtwagens toegepast. We hebben niet veel studie meer nodig. De politieke besluitvorming moet nu snel gebeuren, ook rekening houdende met een aantal ecologische aspecten.

Mijnheer de minister-president, we zijn benieuwd of u naar aanleiding van de brief die minister Daerden u heeft gestuurd op 25 november, al op voorhand hebt overlegd met minister Daerden zoals was afgesproken. Volgens hem heeft dat overleg nog niet plaatsgevonden. Zal dat

nog gebeuren voor het overleg in Beneluxverband plaats heeft?

De voorzitter: Minister-president Peeters heeft het woord.

Minister-president Kris Peeters: Mevrouw de voorzitter, geachte leden, zeker de leden van de commissie voor Openbare Werken hebben heel de geschiedenis van zeer nabij gevolgd. We hebben op een bepaald moment een wegvignet naar voren geschoven. Mijnheer Penris, u moet volledig zijn: in het regeerakkoord staat dat het voor de ingezetenen geen bijkomende belasting mag betekenen. We kregen van Europa niet direct een afdoend antwoord.

De Vlaamse Regering heeft dan op 27 oktober besloten de weg te volgen van dat systeem van de slimme kilometerheffing, van rekeningrijden of hoe men het ook wil noemen. Dat is ook in de commissie aan bod gekomen. We wilden ervoor zorgen dat er geen sprake zou zijn van een systeem los van Nederland en andere landen. Met de ervaring die we met dat vignet hebben gehad, wilden we maximaal overleg plegen met Nederland en Luxemburg, maar natuurlijk ook met onze Waalse en Brusselse collega's. We hebben die beslissing van de Vlaamse Regering ook overgemaakt aan al die collega's.

Mijnheer Peumans, u verwees naar de bijeenkomst van 17 januari. Dat stond mogelijk wat misleidend in een krant. Het gaat niet over een ministerieel overleg, maar over een ambtelijk overleg van de experts, ook de Vlaamse. Het is de bedoeling heel nauwkeurig de problematiek van de vrachtwagens, het rekeningrijden en dergelijke, en de mogelijkheden en modaliteiten om dat in te voeren, te bespreken. We hebben aan onze collega's van de andere regeringen gevraagd dat er ter zake voorafgaandelijk overleg zou worden georganiseerd. Dat gebeurt op 16 januari. We willen immers een zo gelijkvormig mogelijk Belgisch standpunt formuleren. Dat lijkt me een goede methode. Mijnheer Peumans, ik begrijp uw bezorgdheid. Die hebt u vroeger al geuit. Ook de heer Penris uitte die. We kunnen natuurlijk niet treuzelen. U zegt dat er al een aantal jaren onvoldoende vooruitgang wordt geboekt in dit dossier. We laten dit niet aanslepen. Er is sprake van drie vergaderingen ter zake, twee vorig jaar en een op 15 januari, waarbij met de technici en experts wordt beraadslaagd over alle praktische modaliteiten die we hier in Vlaanderen moeten bekijken. We hebben dus niet stilgezeten. Er is al een hele weg afgelegd.

Op 16 januari wordt dus overleg gepleegd met minister Daerden en ook met de Brusselse collega's. Ik ga ervan uit dat we met een gemeenschappelijk standpunt naar dat Benelux-overleg zullen kunnen gaan. Dat is dus een ambtelijk overleg. Het zijn de mensen van de

administratie Financiën en Begroting die dat sturen. Na die vergadering van 17 januari zullen we heel snel afronden en heel duidelijk beslissen over de volgende stappen die we gemeenschappelijk zullen zetten.

Ik wil wel onderstrepen dat sommigen dit als heel gemakkelijk voorstellen. Zo'n vignetje, waar wacht u op? Met onze ervaring van de discussie die we hebben gehad, weten we heel goed wat een realistische timing is om dit mogelijk in te voeren. In Nederland heeft men daar al heel wat discussies over gehad. Nu stelt men daar dat dit in 2011 zal worden ingevoerd. Net zoals u kijk ik uit naar de resultaten en conclusies van die vergadering van 17 januari. Dan moeten we bekijken hoe we dit, hopelijk gemeenschappelijk in Benelux-verband, kunnen invoeren. Als dat sneller kan, dan zal dat sneller gebeuren. Ik wil echter voorkomen dat ik hier wordt geconfronteerd met een deadline die ik mezelf heb opgelegd. We moeten dit zeer realistisch en pragmatisch invoeren. De bottomline is dat het onderhoud van de wegen essentieel is, in Wallonië, maar ook in Vlaanderen. Het Europese principe dat de gebruiker betaalt, is eveneens heel belangrijk met betrekking tot de infrastructuur. U hebt zelf verwezen naar de tolheffing in Duitsland, naar de Maut. We moeten dat invoeren in Vlaanderen, en dan liefst in Benelux-verband. Mijnheer Penris, ik ga ervan uit dat we daarbij onze logistieke concurrentiepositie goed in de gaten houden. Ik hoop dat u daar ook uitermate gevoelig voor bent. De beslissing van de Vlaamse Regering om een systeem in te voeren, ook voor de vrachtwagens, mag onze logistieke bedrijven niet benadelen ten opzichte van andere.

Als, ten slotte, Wallonië beslist dat alleen in te voeren voor zijn vrachtwagens of ingezetenen, dan kan ik dat niet tegenhouden. Ook wat dat betreft, is er autonomie. Het lijkt me echter beter dat we dit op Benelux-niveau invoeren. Dat lijkt me de juiste aanpak voor de diverse overheden en voor diegenen die dat moeten betalen. In eerste instantie zijn dat de vrachtwagens, waarna dat nadien mogelijk wordt uitgebreid.

De heer Jan Penris: Mijnheer de minister, u hebt een aantal zaken in het juiste perspectief geplaatst.

Een, u bent nog eens teruggekomen op uw ambitie om Vlaanderen als distributieland te behouden. Dat betekent dat we de transportsector in onze regio niet extra mogen belasten. Wat we wel mogen doen, is het belasten van de buitenlandse gebruikers, de transitgebruikers, die geen enkele meerwaarde hebben voor onze lokale economie. Ik meende ook dat dat destijds de filosofie was van uw regeerakkoord. Het was een van de onderdelen waarover wij enthousiast konden zijn. We hebben het een beetje betreurd dat u dat onderdeel hebt laten varen.

Twee, als u een wegvignet of een bijkomende belasting op het gebruik van de wegen invoert, moet u er

natuurlijk voor zorgen dat die voor uw eigen ingezetenen kostenneutraal blijft. Buitenlandse gebruikers zullen moeten betalen. We kunnen extra inkomsten genereren. De eigen ingezetenen en zeker de eigen transportsector mogen niet extra belast worden. Ik denk dat we, wat dat betreft, op dezelfde golflengte zitten.

Drie, ik wil even in herinnering brengen wat Luc Van der Kelen afgelopen maandag over dit onderwerp in De Nieuwe Gazet schreef. Hij schreef dat het niet is omdat men extra middelen krijgt, dat het wegennet per definitie ook beter onderhouden zal worden. De overheid, de administratie, heeft ook een verantwoordelijkheid en moet ervoor zorgen dat de aanbestedingsprocedures correct verlopen, dat de werkzaamheden aan de wegen correct worden opgevolgd en dergelijke. Het is niet door het genereren van extra inkomsten dat het wegennet per definitie beter zal worden. De politieke wereld heeft ter zake een grote verantwoordelijkheid en ik denk dat Vlaanderen die iets beter opneemt dan Wallonië, al was het maar omdat het Rekenhof ons nog geen negatieve signalen heeft gestuurd.

Ten slotte, mijnheer de minister-president, ik denk dat u en ik op dezelfde golflengte blijven zitten. Ik twijfel alleen een beetje aan het succes – ik moet kritisch en sceptisch zijn – van het overleg van 16 januari aanstaande. Ik vrees een beetje dat Wallonië, dat misschien de onafhankelijkheidsdynamiek heeft ontdekt, minder geneigd zal zijn om in Vlaanderen in overleg te blijven over dit punt, maar ook over andere dossiers. U zult dus op een andere manier constructief moeten worden, maar ik twijfel er niet aan dat u daarin zult slagen.

De heer Jan Peumans: Mijnheer de minister-president, in dit dossier heb ik één grote bezorgdheid. Ik zal misschien een beetje herhalen wat ik in de commissie heb gezegd, maar ik denk dat Nederland zijn keuze al heeft gemaakt. Volgens de laatste stand van zaken komt er in Nederland in 2011 een kilometerheffing voor vrachtwagens en wordt vóór 2015 een kilometerheffing voor auto's ingevoerd. De mededelingen van minister Eurlings aan de Tweede Kamer zijn op dat vlak heel duidelijk. Ik kom hier altijd met de Nederlanders op de proppen, maar ik denk dat ze ons in snelheid gepakt hebben. Nederland is al heel lang bezig met deze discussie over tolheffing, over slimme kilometerheffing enzovoort. Uit de huidige stand van zaken van de Tweede Kamer blijkt dat ze vertrokken zijn en er niet meer op terugkomen. Ik denk dat dat het referentiekader zal worden voor wat zowel Wallonië, Vlaanderen, Brussel – een beetje in ondergeschikte orde natuurlijk – als Luxemburg zullen moeten doen. Ook de effecten in Frankrijk en Duitsland mogen we niet vergeten. Ik herhaal dat ik denk dat Nederland in deze de referentie zal vormen.

De voorzitter: De heer Decaluwe heeft het woord.

De heer Carl Decaluwe: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister-president, over dit onderwerp werd al ongelooflijk veel gepubliceerd in de plenaire vergadering en in de commissie. Als we even de grond van de zaak bekijken, de uitspraak van de heer Daerden, dan moeten we natuurlijk toegeven dat hij in feite gelijk heeft.

Gedane zaken nemen natuurlijk geen keer. Ondertussen werd er al veel gedebatteerd en werd beslist om samen te werken met de Nederlanders in Benelux-verband. Sindsdien is er al drie, vier jaar lang niets gebeurd.

Ik heb destijds het voorstel gedaan een papieren vignetje in te voeren in combinatie met de hervorming van de verkeersbelasting. Dat zou het moeten worden om het neutraal te houden. Door omstandigheden verliezen we intussen ongeveer 80 miljoen euro per jaar van de buitenlanders. Goed, een punt is een punt.

De heer Peumans heeft het al naar voren gebracht: wij hebben geluisterd naar de Nederlanders, ik vind dat zij nu naar ons moeten luisteren. Uit de stukken van de Tweede Kamer blijkt dat zij beslist hebben in 2011 te starten met hun systeem volgens hun principes. Wij zullen moeten kiezen of we meedoen of niet.

Na het overleg tussen de ministers-presidenten en het debat hier, werd afgesproken dat we in Benelux-verband zouden handelen. Kunt u garanderen dat we op 17 januari of later samen met de Nederlanders, de Luxemburgers en alle Belgische niveaus tot een uniform systeem komen? Over een termijn spreek ik me niet uit. Zal iedereen de kans krijgen om daar mee over te debatteren? Het lijkt wel alsof de Nederlandse Tweede Kamer al beslist heeft. Als de Nederlanders soloslim willen spelen, moeten wij misschien ook maar eens dwars liggen, hier in Vlaanderen.

De voorzitter: De heer Van Aperen heeft het woord.

De heer Jul Van Aperen: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister-president, ik zeg al vanaf 2005, toen er hierover voor het eerst sprake was, dat we in Benelux-verband moeten werken. Vlaanderen is op zich veel te klein. U hebt in uw betoog gezegd dat u op 16 januari gaat overleggen met de gewesten.

Als Wallonië beslist van een vignet in te voeren, dan kunnen wij dat niet tegenhouden. Dat is volgens mij niet helemaal correct. Wat u niet kunt tegenhouden, is dat men voor vrachtwagens en personenwagens van minder dan 12 ton een vignet invoert. Wat de zwaardere vrachtwagens betreft, die onderworpen zijn aan het eurovignet waar noch Vlaanderen, noch Wallonië, noch Brussel, maar enkel de federale overheid betrokken partij is, kan alleen de federale overheid optreden. De federale staat heeft in 1994 een overeenkomst gesloten over het eurovignet. Zij alleen kan dat akkoord opzeggen. Pas als zij

dat doet, kan er een nieuwe belasting komen. We kunnen geen slimme kilometerheffing invoeren en tegelijk het eurovignet behouden.

Ik vind het vooral jammer dat men voor de personenwagens twee, drie jaar achterophinkt. We hebben heel wat fiscale middelen laten liggen waarmee we het Vlaamse wegennet hadden kunnen onderhouden, wat trouwens echt nodig is. Ik hoop dat we na 17 januari in de commissie kunnen voort praten. Ik zou trouwens graag weten over welke commissie het gaat. Minister Van Brempt heeft dit naar voren gebracht, maar het is ook gelinkt aan Financiën.

De voorzitter: De heer Glorieux heeft het woord.

De heer Eloi Glorieux: Het is hier al gezegd dat er intussen al veel tijd verloren is gegaan. Dat klopt natuurlijk. Dat is niet omdat het wegvignet niet is ingevoerd, maar wel omdat men niet onmiddellijk de piste van de slimme kilometerheffing heeft gekozen. Men heeft twee jaar geleden de kans laten voorbijgaan om een voorstel van resolutie goed te keuren. Anders hadden we samen met Nederland al die voorbereidingen kunnen treffen.

Ondertussen heeft de regering beslist om die piste te volgen. Dat is een goede en wijze beslissing. In het post-Kyotokader zijn alle specialisten het erover eens dat een dergelijke ecologisch gemoduleerde kilometerheffing zowel vanuit sociaal-ecologisch als vanuit economisch oogpunt een van de beste en meest relevante instrumenten is om het beleid vorm te geven.

We roepen daarom op om geen achterhoedegevechten meer te leveren, zoals minister Daerden op dit ogenblik doet. We roepen op om samen met Nederland, liefst in Beneluxverband, tegen 2011 te streven naar de invoering van de ecologisch gemoduleerde slimme kilometerheffing, in eerste instantie voor vrachtwagens en nadien uitgebreid naar personenwagens.

Minister-president Kris Peeters: We moeten het overleg van 16 en 17 januari afwachten. Ik ben er gerust in dat Brussel volledig op onze lijn zit. We zullen zien wat minister Daerden met de steun van de hele Waalse Regering daar inbrengt. Als u zegt dat minister Daerden gelijk heeft, ga ik ervan uit dat u bedoelt dat het transitverkeer mee betaalt voor het gebruik van Waalse en Vlaamse wegen.

Ik heb de laatste jaren wat onderhandeld met de Nederlanders. Ik heb er wat ervaring mee. Ik maak me weinig zorgen dat de Nederlanders ons zouden overtroeven en wij ons volledig ondergeschikt zouden moeten maken. Stel u voor wat de effecten zouden zijn op de dynamiek die de Nederlanders beogen, als ze sneller zouden gaan dan wij. Vlaanderen, Wallonië, Brussel, Nederland en

Luxemburg hebben er alle belang bij dat een en ander gemeenschappelijk wordt ingevoerd. Dat is evident. Wij zullen onze inbreng doen. Na de vergadering van 16 en 17 januari kunnen we hier verder discussiëren.

Mijnheer Van Aperen, u vroeg aan wie de parlementsleden de vragen moeten stellen. In zulke belangrijke dossiers zijn meerdere ministers bevoegd. Dat zijn minister Van Mechelen, minister Crevits en minister Van Brempt. De Vlaamse Regering heeft beslist dat ik als minister-president het overleg zou opstarten met de Nederlandse, Waalse en Brusselse collega's. Het parlement beslist natuurlijk waar het het best besproken wordt. Ik probeer een coördinerende rol te spelen, aangezien drie collega's zich over dit dossier ontfemen.

De heer Jan Penris: Ik denk dat we de minister-president in deze kwestie best even volgen en dus wachten tot na 17 januari. In de commissie voor Openbare Werken kunnen we dan meerdere ministers uitnodigen om te antwoorden op onze vragen. Zo doen we het ook voor het BAM-dossier. Ik zou ook minister Van Mechelen uitnodigen voor een volledig overzicht.

We moeten het debat met spoed voortzetten. Minister Daerden heeft toch wel één punt: elke dag die we laten schieten, is een verloren dag. In zoverre heeft die man toch een nuchtere kijk op de dingen gehad. *(Gelach)*

De heer Jan Peumans: Ik sluit me aan bij de heer Penris. Ik hoop dat we snel de nodige informatie krijgen in de commissie voor Openbare Werken. Ik zie het toch een beetje met een bang hart tegemoet. Mijnheer de minister-president, ik ken de Nederlanders ook al heel lang, maar ik heb toch andere ervaringen met hen.

Minister-president Kris Peeters: We zullen die ervaringen delen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

ROUWHULDE

De voorzitter: Dames en heren, op 23 december overleed minister van staat Frank Swaelen. Frank Swaelen begon zijn professionele loopbaan als secretaris-generaal van de ouderverenigingen van het katholiek onderwijs. In 1968 werd hij Kamerlid voor de CVP voor het arrondissement Antwerpen. Hij hield er zich in het bijzonder bezig met onderwijs. Hij had mee de basis gelegd voor het historische Schoolpact en zou daar later blijven op toezien. Hij werd later ook betrokken bij de uitbouw van de Universiteit Antwerpen, die hij recent mee omvormde tot een pluralistische instelling.

Lokaal engagement toonde hij als burgemeester van Hove, een functie die hij zonder onderbreken waarnam

tussen 1979 en 1988. Hij zag het burgemeesterschap als "het echte basiswerk dat je als politicus met beide voeten op de grond houdt". Van oktober 1980 tot september 1981 beheerde hij het departement Defensie. Van 1981 tot 1988 was hij voorzitter van de CVP. In 1985 maakte hij de overstap van de Kamer naar de Senaat, die hij vervolgens tot 1999 leidde. Als volksvertegenwoordiger en als senator maakte hij tot 1995 tevens deel uit van onze parlementaire assemblee, waarvan hij van 1979 tot 1980 de CVP-fractie voorzat.

In januari 1995 werd hij door de koning tot minister van staat benoemd. In 1999 nam de heer Frank Swaelen afscheid van de actieve politiek.

Dames en heren, beste collega's, bij deze gelegenheid wil ik, mede namens u allen, aan mevrouw Swaelen, zijn kinderen en kleinkinderen, mijn welgemeende deelneming bij dit verlies aanbieden. Mag ik u vragen om een minuut stilte in acht te nemen als laatste huldebetoon?

– *De Vlaamse volksvertegenwoordigers nemen een minuut stilte in acht.*

ONTWERP VAN DECREET houdende de bevordering van de participatie in cultuur, jeugdwerk en sport (opschrift gewijzigd door de commissie: Ontwerp van decreet houdende flankerende en stimulerende maatregelen ter bevordering van de participatie in cultuur, jeugdwerk en sport) – 1439 (2007-2008) – Nrs. 1 tot 5

Aangehouden stemmingen

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde zijn de aangehouden stemmingen over het amendement op artikel 22 en over artikel 22 van het ontwerp van decreet houdende flankerende en stimulerende maatregelen ter bevordering van de participatie in cultuur, jeugdwerk en sport.

Aan de orde is de stemming over amendement 16 van de heren Van Dijck, Caron, Gatz, Vermeulen en de Kort op artikel 22.

Stemming nr. 1

Ziehier het resultaat:

114 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
107 leden hebben ja geantwoord;
7 leden hebben zich onthouden.

Het amendement is aangenomen.

Aan de orde is de stemming over het aldus geamendeerde artikel 22.

Stemming nr. 2

Ziehier het resultaat:

114 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
107 leden hebben ja geantwoord;
7 leden hebben zich onthouden.

Artikel 22 is aangenomen.

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 3

Ziehier het resultaat:

114 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
75 leden hebben ja geantwoord;
39 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

MET REDENEN OMKLEDE MOTIE van de heren Bart Van Malderen, Louis Bril, Koen Van den Heuvel, Jan Loones en Joris Vandenbroucke tot besluit van de op 6 december 2007 door de heer Bart Van Malderen in commissie gehouden interpellatie tot mevrouw Patricia Ceysens, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de werking van het Vlaams Agentschap Ondernemen (VLAO) – 1470 (2007-2008) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de met redenen omklede motie.

Stemming nr. 4

Ziehier het resultaat:

109 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
109 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de met redenen omklede motie aan. Ze zal aan de Vlaamse Regering worden overgezonden.

MET REDENEN OMKLEDE MOTIE van de heer Rudi Daems, de dames Vera Dua en Mieke Vogels en de heren Jef Tavernier, Jos Stassen en Eloi Glorieux tot besluit van de op 13 december 2007 door de heer Rudi Daems en mevrouw Marleen Van den Eynde in commissie gehouden interpellaties tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, respectievelijk over het Natuurrapport 2007 en de toestand van natuur en bos in Vlaanderen en over de beleidsconclusies uit het Natuurrapport (NARA) 2007 – 1475 (2007-2008) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de met redenen omklede motie.

Stemming nr. 5

Ziehier het resultaat:

110 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
6 leden hebben ja geantwoord;
104 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de met redenen omklede motie niet aan.

ACTUALITEITSMOTIE van de dames Katleen Martens en An Michiels en de heer Leo Pieters tot besluit van het op 9 januari 2008 in de plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over de problematiek van grote kleuterklassen – 1486 (2007-2008) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de actualiteitsmotie.

Stemming nr. 6

Ziehier het resultaat:

115 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
30 leden hebben ja geantwoord;
77 leden hebben neen geantwoord;
8 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de actualiteitsmotie niet aan.

MOTIE VAN AANBEVELING

De voorzitter: De heer Daems heeft het woord.

De heer Rudi Daems: Op basis van artikel 71, punt 4, van het reglement kondigen wij een motie van aanbeveling aan over de problematiek van de grote kleuterklassen.

De voorzitter: Door de heer Daems werd tot besluit van het actualiteitsdebat een motie van aanbeveling aangekondigd. Ze moet uiterlijk vrijdag 11 januari 2008 om 17 uur zijn ingediend.

Het parlement zal zich daarover tijdens een volgende plenaire vergadering moeten uitspreken.

Het incident is gesloten.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, hiermee zijn we aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

We komen opnieuw bijeen op woensdag 16 januari 2008 om 14 uur.

Geen bezwaar? (*Instemming*)

De vergadering is gesloten.

– *De vergadering wordt gesloten om 17.12 uur.*

BIJLAGEN

Aanwezigheden

Aanwezig

Erik Arckens, Cathy Berx, Jos Bex, Thieu Boutsen, Louis Bril, Agnes Bruyninckx, Karlos Callens, Ludwig Caluwé, Bart Caron, Sonja Claes, Marc Cordeel, Frank Creyelman, Rudi Daems, Piet De Bruyn, Carl Decaluwe, Johan Deckmyn, Dirk De Cock, Gino De Craemer, Tom Dehaene, Patrick De Klerck, Hilde De Lobel, Kurt De Loor, Mark Demesmaeker, Marnic De Meulemeester, Stern Demeulenaere, Jos De Meyer, Herman De Reuse, Annick De Ridder, Else De Wachter, Filip Dewinter, Marijke Dillen, Vera Dua, Hilde Eeckhout, Cindy Franssen, Jaak Gabriels, Sven Gatz, Eloi Glorieux, Dominique Guns, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke, Michèle Hostekint, Pieter Huybrechts, Patrick Janssens, Flor Koninckx, Patrick Lachaert, Laurence Libert, Marcel Logist, Jan Loones, Jacky Maes, Chokri Mahassine, Werner Marginet, Bart Martens, Katleen Martens, Luc Martens, Erik Matthijs, An Michiels, Monique Moens, Marie-Rose Morel, Frans Peeters, Jan Penris, Jan Peumans, Hugo Philtjens, Leo Pieters, Sabine Poleyn, Els Robeyns, Jan Roegiers, Elke Roex, Tinne Rombouts, Ludo Sannen, Johan Sauwens, Joke Schauvliege, Hans Schoofs, Herman Schueremans, Stefaan Sintobin, Jos Stassen, Helga Stevens, Felix Strackx, Erik Tack, Jef Tavernier, Anissa Tamsamani, Jul Van Aperen, Marc van den Abeelen, Dany Vandenbossche, Luc Van den Brande, Marleen Van den Eynde, Koen Van den Heuvel, Vera Van der Borgh, Marleen Vanderpoorten, Kris Van Dijck, Wim Van Dijck, Christian Van Eyken, Roland Van Goethem, Joris Van Hauthem, Monica Van Kerrebroeck, Greet Van Linter, Bart Van Malderen, Luk Van Nieuwenhuysen, André Van Nieuwerkerke, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Gerda Van Steenberge, Els Van Weert, Jan Verfaillie, Francis Vermeiren, Jo Vermeulen, Christian Verougstraete, Bob Verstraete, Johan Verstreken, Jurgen Verstrepen, Mieke Vogels, Robert Voorhamme, John Vrancken, Paul Wille, Frans Wymeersch.

Afwezig met kennisgeving

Paul Delva, Martine Fournier, Vera Jans, Miet Smet: gezondheidsredenen;

Jan Laurys: buitenslands;

Dirk de Kort: ambtsverplichtingen.

Afwezig zonder kennisgeving

Gilbert Bossuyt, Joris Vandenbroucke.

Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers

Stemming nr. 1:

JA-stemmen:

Erik Arckens, Cathy Berx, Jos Bex, Thieu Boutsen, Louis Bril, Agnes Bruyninckx, Karlos Callens, Ludwig Caluwé, Bart Caron, Sonja Claes, Marc Cordeel, Frank Creyelman, Piet De Bruyn, Dirk De Cock, Gino De Craemer, Patrick De Klerck, Hilde De Lobel, Kurt De Loor, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Herman De Reuse, Annick De Ridder, Else De Wachter, Carl Decaluwe, Johan Deckmyn, Tom Dehaene, Mark Demesmaeker, Stern Demeulenaere, Filip Dewinter, Marijke Dillen, Hilde Eeckhout, Cindy Franssen, Jaak Gabriels, Sven Gatz, Dominique Guns, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke, Michèle Hostekint, Pieter Huybrechts, Patrick Janssens, Flor Koninckx, Patrick Lachaert, Laurence Libert, Marcel Logist, Jan Loones,

Jacky Maes, Chokri Mahassine, Werner Marginet, Bart Martens, Katleen Martens, Luc Martens, Erik Matthijs, An Michiels, Monique Moens, Marie-Rose Morel, Frans Peeters, Jan Penris, Jan Peumans, Hugo Philtjens, Leo Pieters, Sabine Poleyn, Els Robeyns, Jan Roegiers, Elke Roex, Tinne Rombouts, Ludo Sannen, Joke Schauvliege, Hans Schoofs, Herman Schueremans, Stefaan Sintobin, Helga Stevens, Felix Strackx, Erik Tack, Anissa Tamsamani, Jul Van Aperen, Marc van den Abeelen, Marleen Van den Eynde, Koen Van den Heuvel, Vera Van der Borght, Kris Van Dijck, Wim Van Dijck, Roland Van Goethem, Joris Van Hauthem, Monica Van Kerrebroeck, Greet Van Linter, Bart Van Malderen, Luk Van Nieuwenhuysen, André Van Nieuwkerke, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Gerda Van Steenberge, Els Van Weert, Dany Vandenbossche, Marleen Vanderpoorten, Jan Verfaillie, Francis Vermeiren, Jo Vermeulen, Christian Verougstraete, Bob Verstraete, Johan Verstreken, Jurgen Verstrepen, Robert Voorhamme, John Vrancken, Paul Wille, Frans Wymeersch

ONTHOUDINGEN:

Rudi Daems, Vera Dua, Eloi Glorieux, Jos Stassen, Jef Tavernier, Christian Van Eyken, Mieke Vogels

---

Stemming nr. 2:

JA-stemmen:

Erik Arckens, Cathy Berx, Jos Bex, Thieu Boutsen, Louis Bril, Agnes Bruyninckx, Karlos Callens, Ludwig Caluwé, Bart Caron, Sonja Claes, Marc Cordeel, Frank Creyelman, Piet De Bruyn, Dirk De Cock, Gino De Craemer, Patrick De Klerck, Hilde De Lobel, Kurt De Loor, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Herman De Reuse, Annick De Ridder, Else De Wachter, Carl Decaluwe, Johan Deckmyn, Tom Dehaene, Mark Demesmaeker, Stern Demeulenaere, Filip Dewinter, Marijke Dillen, Hilde Eeckhout, Cindy Franssen, Jaak Gabriels, Sven Gatz, Dominique Guns, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke, Michèle Hostekint, Pieter Huybrechts, Patrick Janssens, Flor Koninckx, Patrick Lachaert, Laurence Libert, Marcel Logist, Jan Loones, Jacky Maes, Chokri Mahassine, Werner Marginet, Bart Martens, Katleen Martens, Luc Martens, Erik Matthijs, An Michiels, Monique Moens, Marie-Rose Morel, Frans Peeters, Jan Penris, Jan Peumans, Hugo Philtjens, Leo Pieters, Sabine Poleyn, Els Robeyns, Jan Roegiers, Elke Roex, Tinne Rombouts, Ludo Sannen, Joke Schauvliege, Hans Schoofs, Herman Schueremans, Stefaan Sintobin, Helga Stevens, Felix Strackx, Erik Tack, Anissa Tamsamani, Jul Van Aperen, Marc van den Abeelen, Marleen Van den Eynde, Koen Van den Heuvel, Vera Van der Borght, Kris Van Dijck, Wim Van Dijck, Roland Van Goethem, Joris Van Hauthem, Monica Van Kerrebroeck, Greet Van Linter, Bart Van Malderen, Luk Van Nieuwenhuysen, André Van Nieuwkerke, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Gerda Van Steenberge, Els Van Weert, Dany Vandenbossche, Marleen Vanderpoorten, Jan Verfaillie, Francis Vermeiren, Jo Vermeulen, Christian Verougstraete, Bob Verstraete, Johan Verstreken, Jurgen Verstrepen, Robert Voorhamme, John Vrancken, Paul Wille, Frans Wymeersch

ONTHOUDINGEN:

Rudi Daems, Vera Dua, Eloi Glorieux, Jos Stassen, Jef Tavernier, Christian Van Eyken, Mieke Vogels

---

Stemming nr. 3:

JA-stemmen:

Cathy Berx, Jos Bex, Louis Bril, Karlos Callens, Ludwig Caluwé, Bart Caron, Sonja Claes, Marc Cordeel, Piet De Bruyn, Dirk De Cock, Gino De Craemer, Patrick De Klerck, Kurt De Loor, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Annick De Ridder, Else De Wachter, Carl Decaluwe, Tom Dehaene, Mark Demesmaeker, Stern Demeulenaere, Hilde Eeckhout, Cindy Franssen, Jaak Gabriels, Sven Gatz, Dominique Guns, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke, Michèle Hostekint, Patrick Janssens, Flor Koninckx, Patrick Lachaert, Laurence Libert, Marcel Logist, Jan Loones, Jacky Maes, Chokri Mahassine, Bart Martens, Luc Martens, Erik Matthijs, Frans Peeters, Jan Peumans, Hugo Philtjens, Sabine Poleyn, Els Robeyns, Jan Roegiers, Elke Roex, Tinne

Rombouts, Ludo Sannen, Joke Schauvliege, Hans Schoofs, Herman Schueremans, Helga Stevens, Anissa Tamsamani, Jul Van Aperen, Marc van den Abeelen, Koen Van den Heuvel, Vera Van der Borgh, Kris Van Dijck, Monica Van Kerrebroeck, Bart Van Malderen, André Van Nieuwkerke, Eric Van Rompuy, Els Van Weert, Dany Vandenbossche, Marleen Vanderpoorten, Jan Verfaillie, Francis Vermeiren, Jo Vermeulen, Bob Verstraete, Johan Verstreken, Robert Voorhamme, Paul Wille

ONTHOUDINGEN:

Erik Arckens, Thieu Boutsen, Agnes Bruyninckx, Frank Creyelman, Rudi Daems, Hilde De Lobel, Herman De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Marijke Dillen, Vera Dua, Eloi Glorieux, Pieter Huybrechts, Werner Marginet, Katleen Martens, An Michiels, Monique Moens, Marie-Rose Morel, Jan Penris, Leo Pieters, Stefaan Sintobin, Jos Stassen, Felix Strackx, Erik Tack, Jef Tavernier, Marleen Van den Eynde, Wim Van Dijck, Christian Van Eyken, Roland Van Goethem, Joris Van Hauthem, Greet Van Linter, Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire, Gerda Van Steenberge, Christian Verougstraete, Jurgen Verstrepen, Mieke Vogels, John Vrancken, Frans Wymeersch

Stemming nr. 4:

JA-stemmen:

Cathy Berx, Jos Bex, Thieu Boutsen, Louis Bril, Agnes Bruyninckx, Karlos Callens, Ludwig Caluwé, Bart Caron, Sonja Claes, Marc Cordeel, Frank Creyelman, Rudi Daems, Piet De Bruyn, Dirk De Cock, Gino De Craemer, Patrick De Klerck, Hilde De Lobel, Kurt De Loor, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Herman De Reuse, Annick De Ridder, Else De Wachter, Carl Decaluwe, Johan Deckmyn, Tom Dehaene, Mark Demesmaecker, Stern Demeulenaere, Filip Dewinter, Marijke Dillen, Vera Dua, Hilde Eeckhout, Cindy Franssen, Jaak Gabriels, Eloi Glorieux, Dominique Guns, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke, Michèle Hostekint, Pieter Huybrechts, Patrick Janssens, Flor Koninckx, Patrick Lachaert, Laurence Libert, Marcel Logist, Jan Loones, Jacky Maes, Chokri Mahassine, Werner Marginet, Bart Martens, Katleen Martens, Luc Martens, Erik Matthijs, An Michiels, Marie-Rose Morel, Frans Peeters, Jan Penris, Jan Peumans, Hugo Philtjens, Leo Pieters, Sabine Poleyn, Els Robeyns, Jan Roegiers, Tinne Rombouts, Ludo Sannen, Joke Schauvliege, Hans Schoofs, Herman Schueremans, Stefaan Sintobin, Jos Stassen, Helga Stevens, Felix Strackx, Erik Tack, Jef Tavernier, Anissa Tamsamani, Jul Van Aperen, Marc van den Abeelen, Marleen Van den Eynde, Koen Van den Heuvel, Vera Van der Borgh, Kris Van Dijck, Wim Van Dijck, Christian Van Eyken, Roland Van Goethem, Joris Van Hauthem, Monica Van Kerrebroeck, Bart Van Malderen, Luk Van Nieuwenhuysen, André Van Nieuwkerke, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Gerda Van Steenberge, Els Van Weert, Dany Vandenbossche, Marleen Vanderpoorten, Jan Verfaillie, Francis Vermeiren, Jo Vermeulen, Christian Verougstraete, Bob Verstraete, Johan Verstreken, Jurgen Verstrepen, Mieke Vogels, Robert Voorhamme, John Vrancken, Paul Wille, Frans Wymeersch

Stemming nr. 5:

JA-stemmen:

Rudi Daems, Vera Dua, Eloi Glorieux, Jos Stassen, Jef Tavernier, Mieke Vogels

NEEN-stemmen:

Cathy Berx, Jos Bex, Thieu Boutsen, Louis Bril, Agnes Bruyninckx, Karlos Callens, Ludwig Caluwé, Bart Caron, Sonja Claes, Marc Cordeel, Frank Creyelman, Piet De Bruyn, Dirk De Cock, Gino De Craemer, Patrick De Klerck, Hilde De Lobel, Kurt De Loor, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Herman De Reuse, Annick De Ridder, Else De Wachter, Carl Decaluwe, Johan Deckmyn, Tom Dehaene, Mark Demesmaecker, Stern Demeulenaere, Filip Dewinter, Marijke Dillen, Hilde Eeckhout, Cindy Franssen, Jaak Gabriels, Dominique Guns, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke, Michèle Hostekint, Pieter Huybrechts, Patrick Janssens,

Flor Koninckx, Patrick Lachaert, Laurence Libert, Marcel Logist, Jan Loones, Jacky Maes, Chokri Mahassine, Werner Marginet, Bart Martens, Katleen Martens, Luc Martens, Erik Matthijs, An Michiels, Marie-Rose Morel, Frans Peeters, Jan Penris, Jan Peumans, Hugo Philtjens, Leo Pieters, Sabine Poleyn, Els Robeyns, Jan Roegiers, Tinne Rombouts, Ludo Sannen, Joke Schauvliege, Hans Schoofs, Herman Schueremans, Stefaan Sintobin, Helga Stevens, Felix Strackx, Erik Tack, Anissa Temsamani, Jul Van Aperen, Marc van den Abeelen, Luc Van den Brande, Marleen Van den Eynde, Koen Van den Heuvel, Vera Van der Borght, Kris Van Dijck, Wim Van Dijck, Christian Van Eyken, Roland Van Goethem, Joris Van Hauthem, Monica Van Kerrebroeck, Bart Van Malderen, Luk Van Nieuwenhuysen, André Van Nieuwerkerke, Karim Van Overmeire, Eric Van Rompuy, Gerda Van Steenberge, Els Van Weert, Dany Vandenbossche, Marleen Vanderpoorten, Jan Verfaillie, Francis Vermeiren, Jo Vermeulen, Christian Verougstraete, Bob Verstraete, Johan Verstreken, Jurgen Verstrepen, Robert Voorhamme, John Vrancken, Paul Wille, Frans Wymeersch

---

Stemming nr. 6:

JA-stemmen:

Erik Arckens, Thieu Boutsen, Agnes Bruyninckx, Frank Creyelman, Hilde De Lobel, Herman De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Marijke Dillen, Pieter Huybrechts, Werner Marginet, Katleen Martens, An Michiels, Marie-Rose Morel, Jan Penris, Leo Pieters, Stefaan Sintobin, Felix Strackx, Erik Tack, Marleen Van den Eynde, Wim Van Dijck, Roland Van Goethem, Joris Van Hauthem, Greet Van Linter, Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire, Gerda Van Steenberge, Christian Verougstraete, John Vrancken, Frans Wymeersch

NEEN-stemmen:

Cathy Berx, Jos Bex, Louis Bril, Karlos Callens, Ludwig Caluwé, Bart Caron, Sonja Claes, Marc Cordeel, Piet De Bruyn, Dirk De Cock, Gino De Craemer, Patrick De Klerck, Kurt De Loor, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Annick De Ridder, Else De Wachter, Carl Decaluwe, Tom Dehaene, Mark Demesmaeker, Stern Demeulenaere, Hilde Eeckhout, Cindy Franssen, Jaak Gabriels, Sven Gatz, Dominique Guns, Veerle Heeren, Kathleen Helsen, Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke, Michèle Hostekint, Patrick Janssens, Flor Koninckx, Patrick Lachaert, Laurence Libert, Marcel Logist, Jan Loones, Jacky Maes, Chokri Mahassine, Bart Martens, Luc Martens, Erik Matthijs, Frans Peeters, Jan Peumans, Hugo Philtjens, Sabine Poleyn, Els Robeyns, Jan Roegiers, Elke Roex, Tinne Rombouts, Ludo Sannen, Joke Schauvliege, Hans Schoofs, Herman Schueremans, Helga Stevens, Anissa Temsamani, Jul Van Aperen, Marc van den Abeelen, Luc Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Vera Van der Borght, Kris Van Dijck, Christian Van Eyken, Monica Van Kerrebroeck, Bart Van Malderen, André Van Nieuwerkerke, Eric Van Rompuy, Els Van Weert, Dany Vandenbossche, Marleen Vanderpoorten, Jan Verfaillie, Francis Vermeiren, Jo Vermeulen, Bob Verstraete, Johan Verstreken, Robert Voorhamme, Paul Wille

ONTHOUDINGEN:

Rudi Daems, Vera Dua, Eloi Glorieux, Monique Moens, Jos Stassen, Jef Tavernier, Jurgen Verstrepen, Mieke Vogels

---

